

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Anja Sivka

**Oblikovanje koalicij na lokalni ravni:
primer Mestne občine Celje**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Anja Sivka

Mentor: izr. prof. dr. Marjan Brezovšek

**Oblikovanje koalicij na lokalni ravni:
primer Mestne občine Celje**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

Posebej se želim zahvaliti izrednemu profesorju dr. Marjanu Brezovšku za koristne napotke in usmerjanje pri nastajanju diplomske naloge.

Zahvala gre tudi Leonidi za lektoriranje naloge, domačim, sorodnikom, prijateljem in seveda Zoranu, ki mi je ves čas stal ob strani.

OBLIKOVANJE KOALICIJ NA LOKALNI RAVNI: primer Mestne občine Celje

Po osamosvojitvi Slovenije se je v duhu demokratizacije odvijalo več procesov, med njimi tudi reforma lokalne samouprave, ki je prinesla uvedbo različnih oblik lokalne demokracije v novoustanovljene enote lokalne samouprave. Lokalno samoupravo prebivalci uresničujemo v občinah in drugih lokalnih skupnostih. Le - te so nastale zaradi približevanja soodločanja prebivalcev o problemih lokalne narave in sokreiranja okolja, v katerem živijo.

Bistvenega pomena so volitve predstavniškega organa, saj je le – ta osrednji organ odločanja v lokalni skupnosti. Pomembno vlogo pri tem odigrajo politične stranke, ki stremijo k političnim ciljem, prilagojenim lokalnim razmeram in potrebam.

V Mestni občini Celje se člani Mestnega sveta voli po proporcionalnem volilnem sistemu, zato je vloga političnih strank še kako pomembna za dosego čim boljšega volilnega rezultata. Za uveljavljanje interesov političnih strank je v Mestnem svetu Mestne občine Celje pomembno oblikovanje zavezništva posameznih političnih opcij, še posebej se to pokaže pri obravnavanju lokalnih tematik.

KLJUČNE BESEDE: občina, lokalne volitve, politične stranke, koalicija, Celje

FORMING COALITIONS ON LOCAL LEVEL: The case of Celje municipality

After independence of Slovenia more processes in spirit of democratization were going on, between them also reform of local self - government, that initiated different forms of local democracy into newly – established units of local self - government. Inhabitants realize local self – government in municipalities and other local communities. These occurred because of approaching of codetermination of inhabitants about problems of local nature and socreation of environment, in which they live.

The elections of town council are essential, because town council is a central body of deciding in local community. Parties here play an important role, while striving for political goals, adjusted to local circumstances and needs.

In Celje municipality is for elections of town council in use proportional electoral system, so why the role of parties is extremely important to achieve better election result. For interest enforcement of political parties in town council of Celje municipality is important to form coalitions or alliances of single political options, which is clearly seen when local themes are considered.

KEY WORDS: municipality, local elections, political parties, coalition, Celje

KAZALO

1 UVOD	8
2 METODOLOŠKI OKVIR	10
2.1 Namen in cilji	10
2.2 Hipoteze	10
2.3 Metode in tehnike raziskovanja.....	11
3 TEORETIČNA PODLAGA IN OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	12
3.1 Lokalna skupnost.....	12
3.2 Lokalna samouprava	13
3.2.1 Pravna ureditev lokalne samouprave.....	14
3.3 Občina	15
3.3.1 Mestna občina	17
3.3.2 Ožji deli občine.....	18
3.4 Volitve.....	19
4 LOKALNA DEMOKRACIJA	21
4.1 Lokalna demokracija in lokalne volitve	21
4.2 Lokalne volitve v Sloveniji	22
5 KOALICIJA	24
5.1 Vloga političnih strank	24
5.2 Dejavniki vpliva na oblikovanje koalicij v lokalnem okolju	25
5.3 Modeli oblikovanja koalicij	26
5.4 Koalicijska pogodba.....	27
5.5 Opozicija	27
5.6 Tipi opozicije.....	28
5.7 Funkcije opozicije	28
6 ŠTUDIJA PRIMERA: OBLIKOVANJE KOALICIJ V MESTNI OBČINI CELJE...	29
6.1 Predstavitev Mestne občine Celje	29
6.2 Organi Mestne občine Celje in njihove pristojnosti.....	30

6.2.1 Občinski svet	30
6.2.2 Volitve v občinske svete	31
6.2.3 Župan	31
6.2.4 Volitve za župana	31
6.2.5 Razmerje med občinskim svetom in županom	33
6.2.6 Položaj kohabitacije	34
6.3 Lokalne volitve v Mestni občini Celje	34
6.3.1 Mestni svet Mestne občine Celje	34
6.4 Politični prostor na kontinuumu levo – desno	37
6.4.1 Pozicioniranje izbranih političnih strank v Mestnem svetu Mestne občine Celje na kontinuumu levo - desno	38
6.5 Strankarska pripadnost župana	40
6.6 Oblikovanje koalicij v Mestnem svetu Mestne občine Celje	41
6.7 Značilnosti sodelovanja v Mestnem svetu Mestne občine Celje	42
7 PREVERJANJE HIPOTEZ	44
8 ZAKLJUČEK	46
9 LITERATURA	48
10 PRILOGE	53
PRILOGA A: Sestave Mestnega sveta Mestne občine Celje po mandatih	53
PRILOGA B: Opravljeni intervjuji s predstavniki političnih strank	57

KAZALO TABEL IN SLIK

Slika 4.1: Oblike lokalne demokracije	21
Tabela 6.1: Delež prejetih glasov v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih	35
Slika 6.1: Število prejetih sedežev v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih	36
Tabela 6.2: Pozicioniranje izbranih političnih strank na podlagi dveh pristopov	38
Tabela 6.3: Seznam sprejetih predpisov v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih	39
Tabela 6.4: Sklenjeni dogovori v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih	42

SEZNAM KRATIC

SLS – Slovenska ljudska stranka
SKD – Slovenski krščanski demokrati
NSi – Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka
SDSS – Socialdemokratska stranka Slovenije
SDS – Slovenska demokratska stranka
LDS – Liberalna demokracija Slovenije
ZLSD – Združena lista socialnih demokratov
SD – Socialni demokrati
ZELENI – Zeleni Slovenije
DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije
SMS – Stranka mladih Slovenije
SNS – Slovenska nacionalna stranka
Za delovna mesta – ZDM
Celjska neodvisna lista
Nestrankarska lista Celja
Neodvisna lista mladi za mlade
Mladi za našo prihodnost

1 UVOD

Po osamosvojitvi je Slovenija potrdila enega izmed glavnih temeljev svoje demokratične ureditve, saj je bila hkrati z ustavo uvedena tudi lokalna samouprava. Za nadaljnji razvoj demokratizacije je bila zelo pomembna reforma lokalne samouprave, ki je prinesla uvedbo različnih oblik lokalne demokracije v novoustanovljene enote lokalne samouprave.

Iz pojma lokalna samouprava izhaja, da gre za upravljanje, pri kateri lokalna skupnost sama upravlja, seveda le glede lokalnih zadev. Ravno odločanje v okviru lokalne samouprave ostaja izredno pomembno za demokracijo, saj je le-ta bližje ljudem.

Temeljne odločitve se v lokalni skupnosti sprejemajo bodisi posredno preko izvoljenih predstavnikov v organih lokalnih skupnosti bodisi neposredno s sodelovanjem občanov pri reševanju problemov občine.

S stopnjo volilne udeležbe, stopnjo tekmovalnosti za sedeže v predstavniškem telesu in drugih organih ter deležem oziroma uspešnostjo nestranskih kandidatov je možno govoriti o razvitosti lokalne demokracije.

V teoretičnem delu diplomske naloge se bom posvetila ravno posredni obliki lokalne demokracije. Na lokalni ravni imamo namreč voljene organe občine, in sicer občinski svet, župana in nadzorni odbor.

V Mestni občini Celje se predstavnike Mestnega sveta voli po proporcionalnem volilnem sistemu, pri katerem gre za glasovanje o listah kandidatov, zato tukaj posameznik nima takšnega vpliva na personalno sestavo predstavniškega telesa kot pa pri večinskem sistemu, ki je v uporabi v manjših občinah. Zato je še kako pomembna vloga političnih strank, ki se borijo za čim boljši volilni rezultat na lokalnih volitvah in v čim večji meri uveljavljajo svoje politične poglede, prilagojene seveda lokalnim razmeram in potrebam. Zato bo teoretični del diplomske naloge posvečen tudi vlogi političnih strank na lokalni ravni.

Učinkovitost predstavniških organov in drugih lokalnih organov doseže, da se različni interesi racionalizirajo in objektivizirajo in da se sklepajo sodelovanja oziroma neke vrste zaveznitva posameznih političnih opcij. Temeljni pogoj za oblikovanje koalicij je prisotnost večjega števila strank v predstavniškem organu, s tem pa je povezan volilni sistem in način razdelitve mandatov.

Empirični del diplomske naloge se bo dotikal področja sklepanja oziroma oblikovanja koalicij na lokalni ravni na primeru Mestne občine Celje, in sicer na lokalnih volitvah leta 1994, 1998, 2002 in leta 2006, kjer se predvideva, da je v občinah, s predstavniki voljenimi po proporcionalnem volilnim sistemu, oblikovana koalicija.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Namen in cilji

Na primeru Mestne občine Celje bom predstavila oblikovanje koalicij na lokalni ravni. Občino sem si izbrala zato, ker sama živim na območju Mestne občine Celje, kjer pa sem tudi zaposlena.

Temeljno izhodišče naloge je, da je v mestnih svetih na lokalni ravni prisotno medstrankarsko sodelovanje v smislu oblikovanja koalicij. To bom poskušala preveriti konkretno na primeru Mestne občine Celje.

Osnovni cilj moje diplomske naloge je ugotoviti oziroma raziskati obstoj koalicij med posameznimi strankarskimi opcijami v Mestnem svetu Mestne občine Celje. Zanimalo me bo oblikovanje in vzpostavitev koalicij med posameznimi strankami v različnih mandatih, kako se to odraža pri delu mestnega sveta in pri sodelovanju z županom.

2.2 Hipoteze

V diplomskem delu želim preveriti obstoj koalicij na lokalni ravni in kako oblikovane koalicije lahko vplivajo na delo v mestnem svetu.

Zato sem si zastavila naslednje hipoteze:

H1: V Mestnem svetu Mestne občine Celje, s predstavniki voljenimi po proporcionalnem sistemu, je oblikovana koalicija.

H2: Večja ideološka razlika med političnimi strankami onemogoča sprejetje predpisov v Mestnem svetu Mestne občine Celje.

H3: Strankarska pripadnost župana vpliva na oblikovanje koalicij.

Cilj naloge je ovreči ali sprejeti zastavljene hipoteze z analizo empiričnih podatkov in drugih podatkov, pridobljenih posebej za to nalogo.

2.3 Metode in tehnike raziskovanja

Diplomsko nalogo lahko razdelim na tri vsebinske sklope, v katerih skušam opredeliti in predstaviti obravnavano tematiko, izluščiti jedro in podati zaključke.

V prvem delu opredeljujem temo, namen in cilj diplomske naloge. V ta del sodi tudi predstavitev treh hipotez, opisane pa so tudi metode in tehnike, s katerimi preverjam postavljene hipoteze.

V drugem delu podajam teoretična izhodišča in opredeljujem ključne pojme s področja lokalne samouprave. V ta del sodijo tudi koncept in metode oblikovanja koalicij, značilnosti koalicij ter pomen in vloga političnih strank.

Namen drugega dela je postavitev okvirov za nadaljnje analiziranje in razčlenjevanje pojmov.

S tem se zaključi teoretični del naloge in se prične tretji, empirični del naloge, ki se osredotoča na študijo primera Mestne občine Celje. V tem delu preverjam tudi postavljene hipoteze in podajam sklepne ugotovitve.

Glede na obravnavano tematiko bom uporabila naslednje metode:

- deskriptivna metoda (za pojasnitev osnovnih pojmov),
- metoda analize primarnih virov (za preučevanje raznih dokumentov, kot so: Ustava, zakonodaja s področja lokalne samouprave, statut, poslovnik...),
- metoda analize sekundarnih virov (študija relevantne literature)
- študija primera (Mestna občina Celje)
- družboslovni intervjuji odprtega tipa, ki sem jih opravila tekom diplomskega dela.

Intervjuje sem opravila z:

- gospodom mag. Markom Zidanškom, svetnikom SLS
- gospodom Stanetom Rozmanom, svetnikom SD
- gospodom Primožem Posinekom, svetnikom LDS

3 TEORETIČNA PODLAGA IN OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

3.1 Lokalna skupnost

V teoriji ne obstaja enotna definicija lokalne skupnosti, ki bi ta pojem opredelila eksaktno in enoznačno (Grafenauer 2000, 15), saj obstaja toliko definicij, kolikor je avtorjev, ki so se teoretično ukvarjali s tem vprašanjem.

Lokalna skupnost je naravna življenjska skupnost, nastala z naselitvijo ljudi na določenem območju¹. Gre torej za družbeno skupnost na določenem območju, bistveno manjšem od območja države, ki je tako razdeljena na večje ali manjše število lokalnih skupnosti. Lokalne skupnosti se med seboj razlikujejo po velikosti in številu prebivalcev.

Lokalna skupnost je prva in najnižja v hierarhiji teritorialnih skupnosti, ki se na višjih nivojih pojavljajo bodisi kot lokalne skupnosti širšega pomena, zlasti pa kot državne teritorialne skupnosti; vsem teritorialnim skupnostim je skupno to, da se v njihovem okviru pojavljajo skupne potrebe ljudi, ki jih je potrebno reševati na skupen način (Šmidovnik 1990, 328).

V lokalni skupnosti ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, ki so povezane z življenjem v skupnosti, le-te pa uresničujejo v skladu z lokalnimi interesi, ki so omejeni le na lokalno skupnost. Lokalne potrebe se zadovoljujejo v skladu z lokalnimi interesi, ki so v nasprotju z državnimi interesi omejeni zgolj na lokalno skupnost. Obstoj lokalnih potreb in interesov za njihovo zadovoljevanje, lahko bi rekli življenje v lokalni skupnosti sploh, pa poraja tudi posebno vrsto družbene zavesti, lokalno zavest, torej zavest o skupni pripadnosti lokalni skupnosti. Ta se kaže predvsem v zavesti medsebojne povezanosti in odvisnosti (Kaučič in Grad 2001, 321). Čeprav gre tako v večjih kot tudi v manjših lokalnih skupnostih za zadovoljevanje lokalnih potreb, so te vendarle med seboj zelo različne. Razumljivo je, da so potrebe v manjših, zlasti vaških lokalnih skupnostih bistveno manj številne in preprostejše kot v večjih skupnostih, še posebej v velikih mestih, ki so zapleten organizem z izredno zapletenimi potrebami. Taka zelo velika mesta se navadno imenujejo metropolitanska območja in imajo pogosto drugačen položaj kot druge lokalne skupnosti.

Lokalne skupnosti so lahko ožje ali širše. Gre namreč zato, da so lokalne skupnosti lahko deli širših lokalnih skupnosti. Ožje lokalne skupnosti se navadno imenujejo občine, širše pa različno od države do države, npr. okrajji, pokrajine, dežele (regije), grofije in podobno (Grad

¹ O podrobnejši opredelitvi lokalne skupnosti glej: Šmidovnik J., Lokalna samouprava, Cankarjeva založba, Ljubljana 1995, str. 17 do 26, lokalne samouprave str. 27 do 36.

1998, 13 – 14). Tudi naloge, ki jih morajo izvrševati širše lokalne skupnosti, so drugačne od tistih v manjših skupnostih, ker se nanašajo na širše območje, na večje število prebivalcev in so tudi sicer po svoji naravi nekje med nalogami ožjih lokalnih skupnosti in nalogami države. V zvezi s tem je potrebno omeniti, da je v Evropi v zadnjem času pojav regionalizacije, ki naj bi vnesel dodaten element upravljanja med državo in lokalno samoupravo. To idejo podpira Evropska unija, ki poudarja, da ni samo skupnost držav, temveč tudi skupnost regij. Regije so večja območja znotraj države, ki so v večji meri zaokrožena in medsebojno povezana s skupnimi elementi, interesi in podobnim.

3.2 Lokalna samouprava

Lokalna samouprava je v lokalni skupnosti, se pravi družbeni skupnosti, ki obstoji na določenem območju, navadno na območju enega ali več med seboj povezanih naselij. Zanj je značilno, da omogoča in zagotavlja lokalni skupnosti neko stopnjo neodvisnosti, zlasti v razmerju do države. Gre torej za samoupravni položaj lokalne skupnosti, ki omogoča prebivalcem lokalne skupnosti, da v določeni meri samostojno upravljajo z lokalnimi zadevami. Tak položaj je lokalni samoupravi podeljen ali priznan s strani države, praviloma z zakonom, ponekod pa že kar z ustavo. Lokalna samouprava označuje pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo bistveni del javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega prebivalstva².

»Država določa, kateri so lahko interesi ožjih družbenih skupnosti in na kakšnem območju se lahko uveljavljajo. Nobena teritorialna skupnost ne more nastati proti volji države. O antagonizmih med lokalnimi in splošnimi interesi vedno odloča država. O izvirnih pravicah posameznih ožjih teritorialnih skupnosti ne moremo govoriti. Vsaka jih ima samo toliko in tiste, ki jih priznava država« (Bučar 1969, 97 – 98).

Za lokalno samoupravo je značilno, da vsebuje teritorialni element (lokalno skupnost), funkcionalni element (svoje lastno delovno področje), organizacijski element (opravljanje nalog neposredno ali po svojih organih), materialno – finančni element (lastna materialna in finančna sredstva) in pravni element (lastnost pravne osebe). Gotovo pa je treba k temu prišteti tudi lokalno zavest, ki je pomembna za uresničevanje lokalne samouprave, in ki se ne

² Iz Evropske listine o lokalni samoupravi, ki jo je Slovenija ratificirala leta 1996, objavila pa v Uradnem listu RS 57/1996 z dne 19. oktobra 1996.

kaže sam v občutku pripadnosti in medsebojne solidarnosti prebivalcev, temveč tudi v tem, da vidijo možnost javne uveljavitve (Vlaj 2006, 15).

Razlog za samoupravo je deloma zgodovinski, saj se država za nekatere javne naloge prvotno sploh ni zanimala in jih je šele pozneje spoznala za javne, deloma pa spoznanje, da lahko interese in koristi najbolje spozna in skrbi za njihovo uresničitev neposredno prizadeti krog, da torej »ljudstvo« samo vodi del javnih zadev (Grafenauer 2000, 31).

Zgodovinsko gledano je lokalna samouprava nastajala že v srednjem veku, vendar je bil njen razvoj različen v raznih državah. Zaradi posebnosti razvoja v Angliji je tam lokalna samouprava nastajala in obstajala spontano in se država ni dosti vmešavala v njeno samoupravnost. Drugače pa je bilo na evropski celini, kjer je razmah absolutistične države zajel tudi lokalno samoupravo, ki si jo je država povsem podredila. Šele v prejšnjem stoletju se je pod pokroviteljstvom države začela vzpostavljati lokalno samoupravo, in sicer na podlagi teorije o decentralizaciji (Kaučič in Grad 2001, 323). V Evropi je sprejeto enotno stališče, da le-ta pomeni eno izmed demokratičnih načel ureditve sodobne družbe.

3.2.1 Pravna ureditev lokalne samouprave

Ustava³ že v splošnih določbah (9. člen) določa, da je v Sloveniji zagotovljena lokalna samouprava. Lokalno samoupravo ureja ustava v členih od 138 do 144. Prav tako področje lokalne samouprave v Sloveniji ureja še Zakon o lokalni samoupravi⁴ (v nadaljevanju ZLS), ki je bil sprejet leta 1993 in kasneje večkrat spremenjen in dopolnjen. Poleg tega zakona so pomembni še Zakon o financiranju občin⁵ (v nadaljevanju ZFO) in Zakon o lokalnih volitvah ter Zakon o postopku za ustanovitev občin ter za določitev njihovih območij (Uradni list 44/1996)⁶, ki pa je prenehal veljati s sprejemom Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o lokalni samoupravi (ZLS – M) v letu 2005.

³ Ustava RS, Uradni list RS 33/1991.

⁴ Zakon o lokalni samoupravi, Uradni list RS 72/93, 57/94, 14/95, 26/97, 70/97, 10/98, 74/98, 70/00, 51/02, 72/05, 100/05, 60/07, 94/07, 76/08.

⁵ Zakon o financiranju občin, Uradni list RS 80/94, 56/98, 90/05, 32/06, 123/06, 57/08.

⁶ Zakon o postopku za ustanovitev občin ter za določitev njihovih območij, Uradni list RS 60/94, 69/94, 56/98, 75/98, 52/02, 27/06, 61/06, 108/06.

3.3 Občina

Ustava RS v 139. členu opredeljuje občino kot samoupravno lokalno skupnost, ki je hkrati tudi edina obvezna samoupravna lokalna skupnost. V tej opredelitvi so obsežene tri sestavine: da je občina najvažnejši tip lokalne samouprave, da je oblikovana v okviru naravne, zgodovinsko nastale lokalne skupnosti in da ima položaj samoupravnosti (Šmidovnik 1995, 63). Na tej podlagi je Zakon o lokalni samoupravi opredelil občino kot temeljno lokalno skupnost.

Gre skratka za naravni tip lokalne samoupravne skupnosti, ki se je razvil iz »gole« lokalne skupnosti in si med tem razvojem pridobil določen pravni položaj v širši (državni) skupnosti (Šmidovnik 1994, 14).

Območje občine obsega naselje ali več naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev. V lokalni skupnosti so ključne fiziološke potrebe, potrebe po varnosti in potrebe po pripadnosti, iz katerih se razvijajo interesi (Vlaj 2000, 21 – 22).

Pristojnosti občine so lokalne zadeve, ki jih občina lahko ureja samostojno in zadeva samo prebivalce občine (Grad 1998, 106). V skladu s sodobnimi pojmovanji naj bi občina ustrezno zadovoljevala potrebe prebivalcev na svojem območju, zato mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- popolna osnovna šola,
- dostop do primarne zdravniške in socialne oskrbe,
- preskrba z življenjskimi potrebščinami,
- komunalna opremljenost,
- poštne storitve,
- finančne storitve hranilnica ali banke,
- knjižnica in
- prostori za upravno dejavnost lokalnih skupnosti.

Občina mora imeti praviloma najmanj 5.000 prebivalcev in le izjemoma manj, če so podani razlogi, ki jih določa zakon.

Ustava določa, da se občina ustanovi z zakonom, vendar po prej opravljenem referendumu, s katerim se ugotavlja volja prebivalcev na območju, na katerem naj bi se ustanovila občina.

Na velikost občine imajo pogosto odločilen vpliv geografske značilnosti prostora, kar v veliki meri velja tudi za Slovenijo. Velikost občine je v vsakem posameznem obdobju posledica oz. učinek delovanja večih dejavnikov, zato je pojmovanje, kaj je »idealna« velikost občine, v različnih časovnih obdobjih in različnih državah, različno (Brezovšek 2005, 70).

Ustava v 140. členu že v prvem odstavku določa, da spadajo v pristojnost občine lokalne zadeve javnega pomena, ki se določijo s splošnim aktom občine ali z zakonom. Občina opravlja naslednje naloge: upravlja občinsko premoženje⁷, omogoča gospodarski razvoj občine in v skladu z zakonom opravlja naloge s področja gostinstva, turizma in kmetijstva, načrtuje prostorski razvoj in opravlja naloge na področju posegov v prostor in gradnje objektov, ustvarja možnost za gradnjo stanovanj in skrbi za povečanje najemnega sklada stanovanj, v okviru svojih pristojnosti ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe, pospešuje službe socialnega skrbstva, skrbi za predšolsko varstvo, osnovno varstvo otroka in družine, socialno ogrožene, invalide in ostarele, skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, za varstvo pred hrupom, za zbiranje in odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja, ureja in vzdržuje vodovodne in energetske komunalne objekte, ustvarja možnosti za izobraževanje odraslih, pospešuje vzgojno, izobraževalno, informacijsko – dokumentacijsko, društveno in drugo dejavnost, pospešuje razvoj športa in rekreacije, pospešuje kulturno-umetniško ustvarjalnost, gradi, vzdržuje in ureja lokalne javne ceste, opravlja nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami, organizira komunalno redarstveno službo in skrbi za red v občini, skrbi za požarno varnost in organizira reševalno pomoč, organizira pomoč in reševanje za primer elementarnih nesreč, organizira opravljanje pokopališke in pogrebne službe, določa prekrške in denarne kazni za prekrške, sprejema statut občine in druge splošne akte, organizira občinsko upravo in ureja druge lokalne zadeve javnega pomena (Kaučič in Grad 2001, 331 - 332). Poleg svojih izvirmih nalog občina opravlja tudi lokalne zadeve, ki jih država naloži občinam s svojimi zakoni (izvirno – prenesene naloge) in pa lokalne zadeve, ki jih država prenese na občine, le-te pa jih opravljajo namesto države (začasno – prenesene naloge).

Za izvajanje teh nalog potrebuje občina tudi materialna sredstva, ki si jih pridobi iz lastnih virov (davki in druge javne dajatve), s finančno izravnavo in zadolževanjem. To področje ureja Zakon o financiranju občin (Virant 2004, 185).

⁷ Za nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine skrbi nadzorni odbor, ki je najvišji organ nadzora javne porabe v občini. Nadzorni odbor Mestne občine Celje ima trenutno deset članov, ki svojo funkcijo opravljajo nepoklicno. Več o tem glej: Internet 1.

Pred uvedbo lokalne samouprave je bilo v Sloveniji 62 občin (Vlaj 1998, 23), ob osamosvojitvi RS pa 60.

Leta 1995 je bilo na ozemlju Slovenije ustanovljenih 147 občin, leta 1998 pa še 46 občin, skupaj 193. Januarja 2006 pa je bil izveden posvetovalni referendum o občinah, na katerem so prebivalci dotičnih naselij glasovali o ustanavljanju novih občin. Po rezultatih referenduma so se prebivalci odločili za še 12 novih občin, ki jih je Državni zbor Republike Slovenije 1. marca 2006 tudi potrdil.

8. aprila istega leta je bil izveden še drugi posvetovalni referendum o občinah, ki je zajemal področja 8 možnih novih občin: Gorje, Log – Dragomer, Poljane, Rakek, Rečica ob Savinji, Spodnja Idrija, Sveti Jurij v Slovenskih goricah in Šentrupert.

4. maja 2006 je Vlada Republike Slovenije poslala v Državni zbor predlog o ustanovitvi petih novih občin: Gorje, Log-Dragomer, Rečica ob Savinji, Sveti Jurij v Slovenskih Goricah in Šentrupert. Leta 2006 se je tako število občin povečalo že drugič, tokrat na 210.

3.3.1 Mestna občina

Zakon o lokalni samoupravi v 16. členu določa, da lahko status mestne občine dobi le tisto mesto, ki ima najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest, od tega najmanj polovico v terciarnih in kvartarnih dejavnostih in je geografsko, kulturno in gospodarsko središče svojega gravitacijskega območja. Izjemoma lahko ta status prejme občina, ki ne izpolnjuje navedenih pogojev, če gre za zgodovinske razloge. O tem odloča državni zbor z zakonom, s katerim določi tudi ime in meje mestne občine (Grad 1998, 107).

Mestna občina opravlja tako svoje kot tudi z zakonom določene naloge iz državne prisojnosti, ki se nanašajo na razvoj mest. Tudi te naloge določa zakon primeroma in so zlasti naslednje:

- ureja javni primestni promet,
- ureja obratovalni čas gostinskih lokalov na svojem območju,
- izvaja naloga na področju posegov v prostor in graditve objektov na svojem območju,
- izvaja naloge geodetske službe,
- zagotavlja javno mrežo gimnazij, srednjih, poklicnih in višjih šol na svojem območju in
- zagotavlja javno zdravstveno službo na sekundarni ravni na svojem območju (Kaučič in Grad 2001, 333).

V Sloveniji imamo **11 občin**, ki izpolnjujejo pogoje za ustanovitev mestne občine. To so: Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Koper, Slovenj Gradec, Murska Sobota, Novo mesto, Nova Gorica, Velenje in Ptuj.

3.3.2 Ožji deli občine

»Občina ali mesto se lahko zaradi skrbi za posebne pravice in koristi delov občine oz. mesta razdelita na ožje enote, ki tvorijo po svojem položaju in velikosti naravne medsebojno razmejene enote« (Vlaj 1992, 55). Zakon o lokalni samoupravi v 18. členu občinam dovoljuje, da v skladu s svojim statutom oblikujejo manjše teritorialne enote znotraj nje same. Tako se smejo oblikovati četrtne, krajevne in vaške skupnosti, če je to utemeljeno s prostorskimi, zgodovinskimi, upravno-gospodarskimi ali kulturnimi razlogi in če je to v interesu prebivalcev tega dela občine. Zakon o lokalnih volitvah ureja samo nekaj vprašanj volitev v svete krajevnih, vaških oziroma četrtnih skupnosti. Gre za volitve, ki so po svoji naravi zelo podobne volitvam občinskih svetov⁸. Pri tem se določbe Zakona o lokalnih volitvah, ki veljajo za volitve občinskega sveta, uporabljajo v različnem obsegu in na različni način za posamezne skupnosti. To velja za vprašanje, po katerem (večinskem ali proporcionalnem) sistemu se volijo sveti teh skupnosti. Zaradi tega se določbe zakona o volitvah članov občinskih svetov v najširšem obsegu uporabljajo za volitve članov sveta četrtne skupnosti. Drugačna je smiselna uporaba pri volitvah članov svetov krajevnih in vaških skupnosti. Tu se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki veljajo za večinske volitve v občinski svet (Grad 1998, 188 – 189).

Volilno pravico pri volitvah v krajevne, vaške in četrtne skupnosti imajo prebivalci s stalnim prebivališčem v krajevni, vaški oziroma četrtni skupnosti. Volilno pravico ima vsak polnoletni državljan, ki mu ni bila odvzeta poslovna sposobnost. Kandidate lahko določi že skupina desetih volivcev, lahko pa jih predlagajo tudi politične stranke. Volilni izid ugotovijo najprej volilni odbori, nato komisije skupnosti oz. občinska volilna komisija.

Volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti vodi in izvaja občinska volilna komisija in volilne komisije teh skupnosti. Občinska komisija nadzoruje volitve, volilno komisijo skupnosti pa sestavijo izmed volivcev s stalnim prebivališčem v tej skupnosti.

Tudi volitve v krajevne, vaške in četrtne skupnosti so bile prvič izvedene leta 1994.

⁸ Glej o tem: Volitve v svet krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti (z uvodnimi pojasnili Marka Golobiča), ČZ Uradni list RS, Ljubljana 1996, str. 11 do 12.

Mestna občina Celje je razdeljena na 10 mestnih četrti in 9 krajevnih skupnosti. To področje podrobneje ureja Statut⁹ Mestne občine Celje od 76. člena do vključno 98. člena.

3.4 Volitve

Volitve so v sodobnem pojmovanju demokracije eden najpomembnejših izrazov volje ljudi in nujni pogoj za demokratično oblikovanje najpomembnejših državnih organov, zlasti predstavniškega telesa, pa tudi organov lokalne samouprave. Zato so demokratične volitve tudi nujni pogoj za vzpostavitev in ohranitev načel sodobne pravne države, ki morajo veljati na vseh ravneh organiziranosti družbe, tako na državni kot na lokalni ravni¹⁰. Funkcija volitev je, po Nohlenu¹¹, predvsem v legitimiranju političnega sistema in vlade, ki jo sestavi posamezna stranka ali koalicija, v vzpostavljanju politične elite, predstavljanju različnih mnenj in interesov volilnega telesa, v razjasnjevanju političnih problemov in alternativ, v kanaliziranju političnih nasprotij in njihovem mirnem reševanju na podlagi realnih političnih programov, v odločanju o vodenju vlade preko parlamentarnih večin, zelo pomembna funkcija pa je tudi v vzpostavljanju opozicije, ki je sposobna kontrole oblasti in v omogočanju sprememb oblasti (Pogorelec 2008, 149).

Giovanni Sartori (1997, 27) realistično opozarja, da funkcija volitev ni v tem, da bi demokracijo naredile še bolj demokratično, pač pa, da jo vzpostavijo kot možno. V tistem trenutku, ko sprejmemo potrebo, da uporabimo volitve, minimaliziramo demokracijo, kajti s tem priznamo, da sistem ne deluje sam po sebi.

Funkcije volitev po Heywoodu (1997, 213):

- rekrutacija politikov,
- oblikovanje vlade,
- zagotavljanje predstavništva,
- vpliv na politike (policy),
- poučevanje volivcev,
- graditev legitimnosti in
- krepitev elit.

⁹ Statut MO Celje, Uradni list RS 41/95, 77/96, 37/97, 50/98, 28/99, 117/00, 108/01, 70/06, 43/08.

¹⁰ Več o pomenu volitev in njihovi vlogi glej: Grad F., Volitve in volilni sistem, Inštitut za javno upravo, Ljubljana 1996, str. 15 do 26.

¹¹ Dieter Nohlen, Volilno pravo in strankarski sistem, Zagreb 1992, str. 21 do 22.

Obstajata dva nasprotujoča si pogleda. Na eni strani je običajno gledanje, ki pravi, da so volitve mehanizem, s pomočjo katerega je mogoče zagotoviti odgovornost voditeljev (politikov) ter uvesti politike, ki na neki način izražajo javno mnenje. To je pogled na volitve od spodaj (bottom up). Po drugi strani pa radikalnejši pogled, ki izraža predvsem njihovo vlogo pri izvajanju nadzora oblasti in političnih elit nad prebivalstvom (državljeni); to pa je pogled od zgoraj (top down) (Brezovšek v Fink – Hafner 2002, 57).

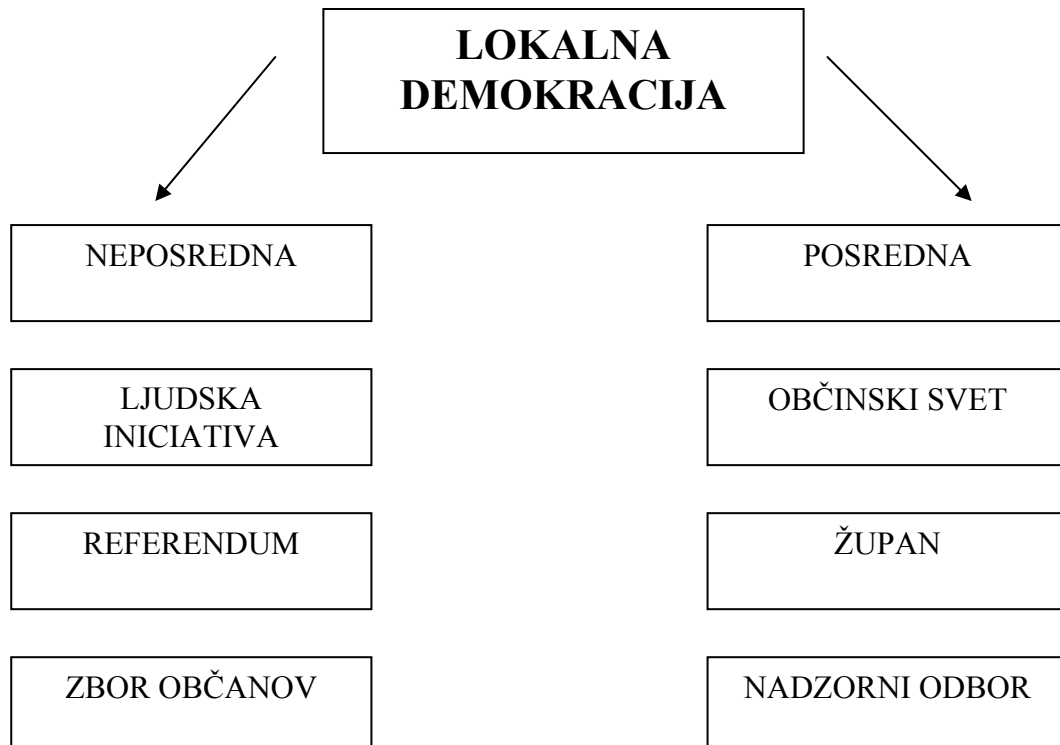
Volitve omogočajo volivcem neposreden vpliv na sestavo predstavniškega telesa, s tem pa tudi vpliv na odločitve, ki jih ta sprejema. Volitve torej dajo legitimnost izvajanju tako državne kot lokalne oblasti s strani predstavniškega telesa. Zato imajo volitve odločilen pomen tudi za demokratično uresničevanje lokalne samouprave. Volitve kot jih poznamo danes, se začenjajo uveljavljati šele v 19. stoletju (Pečjak 1995, 177). Smisel volitev je torej v tem, da selekcionira vodstvo, ne pa da maksimalizira demokracijo.

4 LOKALNA DEMOKRACIJA

Za lokalno samoupravo je značilno, da prebivalci lokalne skupnosti sami upravljajo lastne zadeve. Naloge opravljajo prebivalci lokalne samouprave bodisi neposredno bodisi prek organov lokalne samouprave. Lokalna samouprava se ukvarja predvsem s praktičnimi zadevami, ki se tičejo življenja in dela občanov, ki so torej javnega pomena v lokalni skupnosti (socialno, izobraževalno, zdravstveno, gospodarsko področje in področje družbenih dejavnosti). Za opravljanje svojih nalog pa potrebuje ustrezna finančna sredstva, ki jih pridobiva iz lastnih virov, sredstev države (dotacij) in zadolžitev.

Pri nas so na lokalni ravni ustavno in zakonsko določene tako oblike posredne kot neposredne demokracije (Slika 4.1). Na lokalni ravni imamo voljene organe občine (občinski svet, župan, nadzorni odbor), Zakon o lokalni samoupravi pa opredeljuje tudi neposredno sodelovanje občanov pri odločanju (referendum, zbor občanov, ljudska iniciativa).

Slika 4.1: Oblike lokalne demokracije

Vir: Lastna zasnova.

4.1 Lokalna demokracija in lokalne volitve

Lokalne volitve so volitve organov lokalne samouprave. V sodobni zgodovini so celo starejše od državnih, saj so se organi lokalnih skupnosti oblikovali z volitvami že takrat, ko so se državni organi oblikovali čisto po drugačnih načelih. Lokalne volitve zahtevajo enako organizacijo, proceduro in pravna jamstva za uresničevanje volilne pravice kot državne volitve.

Lokalne volitve se odvijajo v mnogo manjši skupnosti kot je država, kar pomembno vpliva na samo organizacijo volitev kot tudi na njihov pomen. Volilno telo je razdeljeno na toliko volilnih teles, kolikor je lokalnih skupnosti. Prav tako so lokalne volitve namenjene oblikovanju organov lokalne samouprave, vprašanja lokalnega pomena pa so v manjši meri odvisna od političnih strank in pogledov, zato sta vloga in pomen manjša kot pri parlamentarnih.

Volivec ponavadi glasuje za tiste politične stranke in kandidate, ki se zavzemajo za takšen način reševanja problemov, ki je skladen z njegovimi idejami in pogledi. Nadalje so politične stranke na lokalni ravni različno dobro organizirane, zato volilni rezultat na lokalni ravni ne more biti objektivni indikator politične podpore političnim strankam na državni ravni (Grad 1998, 48 – 51).

Žal pa so lokalne volitve pogosto videne zgolj kot sredstvo merjenja razpoloženja volilnega telesa v obdobju med zaporednimi parlamentarnimi volitvami (Haček 2004, 34).

4.2 Lokalne volitve v Sloveniji

Sistem lokalnih volitev se v večini evropskih držav na eni strani močno naslanja na sistem parlamentarnih volitev, na drugi strani pa na sistem lokalne samouprave (Grad 1998, 137). Tako je tudi v Sloveniji.

S sistemom lokalnih volitev se urejajo volitve različnih organov lokalne samouprave – poleg volitev v občinske svete namreč Zakon o lokalnih volitvah¹² (v nadaljevanju ZLV) ureja še

¹² Zakon o lokalnih volitvah, Uradni list RS 72/93, 7/94, 33/94, 70/95, 51/02, 72/05, 100/05, 121/05, 22/06, 60/07, 94/07. Zadnje popravke je Zakon o lokalnih volitvah doživel 9. maja 2008 (Ur. l. RS. 45/08).

volitve županov ter volitve krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti. Znotraj sistema lokalnih volitev se uporabljata medsebojno popolnoma različna volilna sistema.

Večinski volilni sistem se uporablja le v občinah z manjšim številom članov občinskega sveta, t.j. občinah, v katerih ima občinski svet 12 ali manj članov; teh je 60. Gre za enokrožni relativni večinski volilni sistem, ki dopušča večjo možnost uveljavitve posameznikov in daje manj političnega prostora strankam, kar omogoča tudi lažjo izvolitev nestranskih kandidatov. Tak sistem je za lokalno samoupravo bolj primeren, kar predvsem velja za manjše občine.

V občinah z večjim številom članov občinskega sveta in v mestnih občinah pa je v uporabi proporcionalen volilni sistem, pri katerem gre za glasovanje o listah kandidatov, ki jih je v Sloveniji 150. Volivec lahko glasuje samo za eno listo kandidatov, pri čemer lahko označi kandidata, ki mu daje prednost pri izvolitvi. Temu pravimo preferenčni glas.

Zakon o lokalnih volitvah je leta 1993 volivcem prvič omogočil možnost izbire posameznih kandidatov znotraj stranke. Istega leta je državni zbor sprejel odločitev, da se preferenčni glasovi upoštevajo le pri tistih kandidatih, ki so prejeli preferenčne glasove večine volivcev. Leta 2002 je prišlo do spremembe ureditve preferenčnega glasu. Zdaj se preferenčni glasovi pri posamezni listi upoštevajo, če je najmanj četrtnina volivcev oddala preferenčne glasove za posamezne kandidate s te liste, vendar pod pogojem, da število preferenčnih glasov posameznega kandidata presega 10 odstotkov števila vseh glasov, ki so bili oddani za listo.

5 KOALICIJA

O demokraciji lahko govorimo le, če obstaja razvidna delitev političnega prostora na oblast in opozicijo, če slednja učinkovito nadzira oblast in če se njuni vlogi občasno tudi zamenjata (Makarovič 2000, 6).

O koaliciji govorimo, ko mislimo na skupino dveh ali več političnih strank, ki se združijo, kadar ena stranka nima večine. S tem je koaliciji omogočeno, da si v določenem mandatnem obdobju postavlja prioritete in oblikuje politiko oziroma v prenesenem pomenu »vodi igro«.

Oblikovanje koalicij je premišljena taktika političnih strank, ki v medsebojnih tekmovanjih, z namenom uresničevanja zastavljenih ciljev, vstopajo v najrazličnejše zveze.

5.1 Vloga političnih strank

Politična stranka je organizirana skupina, združenje, orientirano k političnim ciljem, ki želi s svojo aktivnostjo ohraniti ali spremeniti obstoječe socialne, ekonomske in politične pogoje s sredstvi vplivanja ali prevzemom oblasti (Panebianco 1988, 5).

Politična stranka je družbena skupina in politična ustanova. Stranke so namreč v največji meri odvisne od družbenopolitičnega sistema in od drugih okoliščin v državi, v kateri obstajajo. So tiste organizacije, ki delujejo kot posrednik med družbo in državo in ki družbi omogočajo vpliv na državno odločanje prav zaradi izredno močnega vpliva strank na državni mehanizem. Vsaka politična stranka ima v posameznem političnem prostoru svoje ideje in pristope pri urejanju odnosov med državo in družbo in pri njeni vlogi v državi (Ware 1996, 17). Najpomembnejše funkcije politične stranke so zlasti oblikovanje političnih mnenj, stališč in zahtev, politizacija družbe in politična vzgoja ljudi, vloga pri volitvah ter postavljanje kandidatov in končno vloga strank pri delu predstavniških organov. Prav sodelovanje na volitvah stranke bistveno loči od gibanj, organizacij in društev, ki se lahko tudi v večji ali manjši meri ukvarjajo s političnimi zadevami, ki pa ne nastopajo na volitvah (Sruk 1995, 322). Politične stranke so organizacije, ki imajo vsaj dvojno vlogo. Na eni strani imajo socialno vlogo in so socialni akterji. Na drugi strani so stranke institucionalni akterji (Krašovec 2000, 15). Politične stranke oblikujejo strankarski sistem in so del njega. Strankarski sistem je seštevek interakcij, ki so rezultat medstrankarskega tekmovanja. Pri

lokalnih volitvah in sploh pri delovanju lokalne samouprave politične stranke nimajo in ne morejo imeti takega pomena, kot ga imajo pri državnih odločitvah, so politične stranke v večji ali manjši meri pomembne tudi za lokalne volitve in delovanje lokalne samouprave nasploh. Vloga političnih strank je bistveno pomembnejša v večjih kot v manjših lokalnih skupnostih. Vpliv političnih strank je najbolj viden in neposreden pri kandidiranju, nadvse pa je pomemben tudi njihov vpliv na izbiro volilnega sistema, ki lahko odločilno vpliva na volilne rezultate in s tem tudi na strankarski sistem in na politično življenje nasploh.

Proporcionalni volilni sistem zagotavlja sorazmerno dokaj močno reprezentacijo, pri čemer manjše politične stranke niso izključene, kar se posledično izraža v večji ideološki razpršenosti. Kljub temu pa v kombinaciji z volilnim pragom zmanjšuje število političnih strank v organih in prispeva k zmanjševanju razdrobljenosti strankarske arene. Večinski volilni sistem pa na drugi strani ni ugoden za podzastopane družbene skupine, regionalne, parcialne in skupinske interese, saj zmagata tisti, ki prejme večino glasov, torej ga zaznamuje majhna razpršitev moči in nadreprezentiranost najmočnejših političnih strank (Fink – Hafner 2001, 124).

Večji ali manjši vpliv političnih strank na lokalne volitve se nujno izraža tudi pri delovanju lokalnih organov. Pri tem je še posebej pomemben njihov vpliv na svet lokalne skupnosti. Namen stranke, ki je nastopala na lokalnih volitvah, je pridobiti čim več mest v svetu lokalne skupnosti in prek svojih članov v tem telesu v čim večji meri uveljavljati svoje politične poglede, ki so v osnovi enaki kot na državni ravni, navadno pa tudi bolj ali manj prilagojeni lokalnim razmeram in potrebam. Število sedežev in glasov, ki jih posamezna politična stranka prejme na volitvah je namreč najboljši in najmočnejši kazalec (Sartori 1990, 319).

Vendar se vloga političnih strank na lokalni ravni zmanjšuje na račun združenj državljanov (Vlaj 2006, 193). Ta jih začnejo spodrivati v predstavljanju lokalne javnosti. Zato se bodo morale politične stranke prenoviti, ali pa bo njihova vloga vse manj pomembna za lokalno politiko.

5.2 Dejavniki vpliva na oblikovanje koalicij v lokalnem okolju

Na nacionalnem nivoju je jasna opredelitev oblasti, medtem, ko je z opredelitvijo oblasti na lokalnem nivoju – zlasti v nekaterih državah – več težav. Izvršilno vejo oblasti namreč na lokalnem nivoju oblasti pogosto predstavlja predvsem karierna birokracija (lokalna uprava),

ki tudi v Sloveniji, predstoji (posredno ali neposredno) izvoljeni izvršilni organ lokalne samoupravne skupnosti (župan). Zakonodajno vejo oblasti v lokalni samoupravnih skupnostih pa najpogosteje predstavljajo izvoljeni lokalni politiki, ki svojo funkcijo opravljajo nepoklicno.

Akterji, ki delujejo v procesu oblikovanja koalicij, imajo skladno s klasičnimi teorijami dvojni motiv (Riker v Haček in drugi 2008, 152): pridobiti ključni politični položaj na lokalni ravni oblasti ali/in imeti vpliv na lokalne politike (policies). Ker je v Sloveniji ključna politična funkcija na lokalni oblasti (župan) tudi voljena funkcija, je osrednja motivacija koalicijskega povezovanja, predvsem želja po oblasti, po vladanju, torej po nadzoru in vplivu nad sprejemanjem in implementacijo lokalnih politik¹³.

Dejavnikov, ki vplivajo na oblikovanje in delovanje koalicij v nekem lokalnem okolju, je vsaj sedem, in sicer: institucionalna pravila, zgodovinska lokalna politična tradicija, motivacijski dejavniki, vertikalni in horizontalni dejavniki, notranje strankarsko okolje, socio – politični dejavniki in zunanji dejavniki¹⁴ (Mellors in Pijnenburg v Haček in drugi 2008, 153).

5.3 Modeli oblikovanja koalicij

Oblikovanje koalicij v državah s parlamentarno ureditvijo na evropskem kontinentu poteka običajno na ustaljenih in preizkušenih modelih. Povezujejo se programske sorodne stranke ali tudi raznorodne stranke, ne glede na to ali pripadajo tradicionalnim strankarskim družinam oz. blokom.

V koalicijski teoriji sta bili dolgo prisotni dve struji: *evropska*, ki je preučevala koalicije na podlagi empiričnih podatkov in mednarodnega primerjalnega raziskovanja, medtem ko je *ameriška* temeljila na teoriji iger - socialna interakcija med posameznimi akterji. Šele v zadnjem času se teoretiki trudijo uskladiti obe politični tradiciji.

Obstajajo naslednji modeli oblikovanja koalicij:

- »koalicija minimalnih razlik«, ki imajo podobne cilje in niso oddaljene na liniji L – D;

¹³ Ob tem je potrebno poudariti, da je sprejemanje odločitev na lokalnem nivoju oblasti – vsa za samo lokalno skupnost – ravno tako pomembno kot na nacionalnem nivoju.

¹⁴ Podrobneje o tem v Haček in drugi 2008, 153.

- »minimalne večinske koalicije«, ki so sestavljene iz različnih strank in so »minimalne« v tem smislu, da ne vključujejo nobene stranke, ki ni nujno potrebna za dosego večine;
- »minimalno povezane večinske koalicije«, ki so programsko sorodne in zajemajo določen del političnega prostora in
- »široke ali velike koalicije«, ki nastanejo v primeru večjih notranjih napetostih ali zunanjih nevarnosti (Zajc 2000, 37 – 61).

Ti modeli so razdelani na primeru državnih oz. parlamentarnih volitev, vendar so si le-te v mnogo čem podobne, zato je možno najti tudi te modele na primeru lokalnih volitev.

5.4 Koalicijska pogodba

Za razmerja med strankami je izredno pomembna koalicijska pogodba, ki jo sklenejo stranke. Gre za dogovor dveh ali več političnih strank, ki ga sklenejo pred ali po volitvah, v katerem opredelijo skupni program, ki ga bodo realizirale ter kadrovske in organizacijske rešitve za uresničitev tega programa. Koalicijska pogodba je lahko formalna ali neformalna, namenjena le za notranjo (koalicijsko uporabo) ali pa je javna. Funkciji koalicijske pogodbe sta predobveza ter priskrba informacij. Posamezne stranke pri združevanju v koalicije vodi predvsem težnja po maksimiranju moči in pričakovanju določenih koristi. Koalicijo v večini primerov sestavljajo stranke, ki so si med seboj ideološko podobne, kar jim omogoča boljšo povezanost ter strinjanje glede temeljnih vprašanj ter enotnost pri zagovarjanju teh pred opozicijo (Sartori 1976, 122).

V primeru, da stranke koalicije nimajo podobne ideološke osnove, lahko pride tudi do bipolarnosti koalicij, ki vodi do dveh polov znotraj vladajoče koalicije.

Povezovanje strank poteka predvsem med programsko sorodnimi strankami, torej med strankami, ki pripadajo enemu strankarskemu bloku – ponavadi se oblikujejo t.i. »levo« oziroma »levosredinske« ali »desne« oziroma »desnosredinske« koalicije.

5.5 Opozicija

Opozicija predstavlja tisti del političnega prostora, ki je odrinjen od oblasti. Gre za odnos med večino in manjšino, za odnos med zmagovalci in poraženci volitev v predstavniška telesa,

torej nasprotovanje določeni politični usmeritvi. V opozicijo so vključene stranke, ki jim ni uspelo, da bi postale članice koalicije. Vendar pa se opozicijske stranke največkrat razlikujejo, tako da ne oblikujejo skupnega programa, da težko najdejo skupen jezik, vendar lahko predstavljajo pomembno silo, ki se pripravlja na skupen nastop na volitvah in prevzem oblasti. Tudi znotraj koalicije se lahko oblikuje opozicija, ki jo predstavlja manjšina v koaliciji. Taka notranja opozicija je lahko za koalicijo velika nevarnost, saj daje opozicijskim strankam možnost, da s pomočjo posameznih strank v koaliciji skušajo onemogočiti vladajočo politično opcijo. Interes opozicije je skupen nastop proti koaliciji, kljub temu pa se stranke v opoziciji po večini ne povezujejo z obvezujočimi dogovori.

Torej opozicija je legitimni element državnega življenja v demokratični državi, kjer je možno demokratično oblikovanje volje v odprti politični igri (Lukšič v Zajc 1993, 137 – 138).

5.6 Tipi opozicije

Opozicijo delimo na:

- konstruktivno, ki daje alternativne predloge in destruktivno, ki načelno nasprotuje;
- kompetitivno in kooperativno;
- konfrontacija (nasprotovanje) in posvetovanje (pogajanje);
- parlamentarno in zunajparlamentarno ter
- lojalno in nelojalno.

5.7 Funkcije opozicije

Opozicija nadzoruje delo koalicije oz. vladajočega, kritizira večinsko koalicijo, predstavlja stališča in mnenja spregledana s strani koalicije in daje alternativne predloge.

Na učinkovito reševanje konfliktov ne vpliva samo oblikovanost koalicij ter sestava opozicije, temveč vpliva na to tudi kooperativno razmerje med koalicijo in opozicijo, uporaba modernih pogajalskih metod ter dialoška kultura. Tako lahko koalicija in opozicija rešujeta konflikte na podlagi treh načinov: medsebojno usklajevanje, izbor alternativnih možnosti ali s preglasovanjem manjšine, seveda pa je konflikte možno rešiti tudi na druge neformalne načine.

6 ŠTUDIJA PRIMERA: OBLIKOVANJE KOALICIJ V MESTNI OBČINI CELJE

6.1 Predstavitev Mestne občine Celje

Zgodovina Celja sega daleč nazaj v preteklost. Prvi izpričani prebivalci so bili Iliri, ki so imeli naselbino na današnjem Miklavškem hribu. V 6. stoletju p.n.št. so jih nasledili Kelti. Naselbina je tedaj že nosila ime Keleia, ki je postalo osnova za kasnejša imena mesta. Obdobje rimskega cesarstva pomeni pomemben začetek v dolgi zgodovini razvoja mesta. Že za cesarja Klavdija v 1. stoletju n.št. je dobilo naziv Municipium Claudia Celeia. Celeia je med rimskimi upravnimi središči zavzemala pomembno mesto. Številne arheološke najdbe, ki so prišle na dan ob gradnjah novih hiš ter s sistematičnimi arheološkimi izkopavanji, so nam razkrile vso veličino in pomen bogate rimske province. Celeia je stala v celoti na tleh današnjega mesta. Po zatonu Rima je mesto utonilo v pozabo, njegova usoda so za dolga desetletja bila zavita v temo. Za Slovani, ki niso pustili vidnih sledov, je mesto prišlo pod oblast Bavarcev in nato Frankov. Šele leta 1323 se Celje prvič neposredno omenja v pisnih virih kot trg. Močan gospodarski in kulturni vzpon je mesto doživelo v 14. in 15. stoletju, ko je bilo v posesti rodovine Žovneško – Celjskih grofov, kasnejših knezov Celjskih. Grof Friderik II. Celjski je leta 1451 trg povišal v mesto in mu dodelil mestne privilegije. Po velikem razcvetu v srednjem veku je Celje, odmaknjeno od evropskih gospodarskih in kulturnih tokov, polagoma zamiralo. Preporod mesta se je začel šele po letu 1846. Vzrok je bila gradnja južne železnice Dunaj - Trst, ki je odprla vrata za nagel gospodarski in kulturni vzpon Celja. Razvoj mesta je bil tako zaključen.

Celje je dobilo značilnosti malega, a sodobnega srednjeevropskega mesta.

Danes je mesto Celje tretje največje slovensko mesto, ena izmed enajstih mestnih občin.

Je upravno, administrativno, kulturno, izobraževalno, športno, sejmsko, trgovsko in poslovno središče Savinjske regije. Območje občine Celje meri 94,9 km², kjer živi 50.039 prebivalcev¹⁵ v 39 naseljih.

¹⁵ Statistični urad Republike Slovenije. Podatki na dan 30.6.2008.

6.2 Organi Mestne občine Celje in njihove pristojnosti

6.2.1 Občinski svet

Občinski svet je predstavniški organ lokalne skupnosti. Le-ta sprejema temeljne odločitve in je osrednji organ lokalne samouprave.

Zakon o lokalni samoupravi v 37. členu določa, da se občinski svet voli na podlagi splošne in enake volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem. Pravico voliti in biti voljen za člana občinskega sveta ima torej vsak državljan RS, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let starosti in mu ni odvzeta poslovna sposobnost. Volilno pravico pa ima samo v občini, v kateri ima stalno prebivališče, kar je povzeto po ustrezni določbi zakona o lokalni samoupravi (Grad 1998, 186).

Število članov občinskega sveta se določi na podlagi števila prebivalcev v občini, tako da občinski svet šteje naslednje število članov:

- 7 do 11 članov v občini z do 3.000 prebivalcev;
- 12 do 15 članov v občini z do 5.000 prebivalcev;
- 16 do 19 članov v občini z do 10.000 prebivalcev;
- 20 do 23 članov v občini z do 15.000 prebivalcev;
- 24 do 27 članov v občini z do 20.000 prebivalcev;
- 28 do 31 članov v občini z do 30.000 prebivalcev;
- 32 do 35 članov v občini s prek 30.000 prebivalcev;
- 36 do 45 članov v občini s prek 100.000 prebivalcev (ZLV, 116. člen).

Mestni svet Mestne občine Celje deluje kot njen najvišji organ in odloča o vseh zadevah v okviru njenih pravic in dolžnosti. Njegove naloge so opredeljene v 17. členu Statuta Mestne občine Celje.

Mestni svet Mestne občine Celje ima 33 članov, ki opravljajo svojo funkcijo nepoklicno.

Pri Mestnem svetu delujejo delovna telesa, in sicer štirje odbori in šest stalnih komisij. Obe vrsti delovnih teles imata po 7 članov.

6.2.2 Volitve v občinske svete

Zakon o lokalnih volitvah v 9. členu opisuje, da se člani volijo po večinskem načelu (večinske volitve) ali proporcionalnem načelu (proporcionalne volitve). Pri večinskem volilnem sistemu se člani občinskega sveta volijo po volilnih enotah, v posamezni enega ali več članov, vendar ne več kot tri. Izjema velja za občine, ko občinski svet nima več kot 7 članov, takrat se občine ne smejo deliti na volilne enote. Območje občine se takrat šteje za eno volilno enoto, v kateri se volijo vsi člani občinskega sveta. V občini kot eni volilni enoti se volijo tudi predstavniki madžarske in italijanske skupnosti ter predstavniki romske skupnosti.

Pri proporcionalnem volilnem sistemu velja, da se oblikujejo volilne enote. Občina se lahko torej razdeli na volilne enote, lahko pa se člani občinskega sveta volijo v občino kot eni volilni enoti. Oblikujejo se liste volivcev, na kateri je toliko kandidatov, kolikor članov občinskega sveta se voli v volilni enoti.

6.2.3 Župan

Župan predstavlja in zastopa mestno občino. Funkcija župana je torej eksekutivna in koordinativna (izvršilna in usklajevalna), vključuje pa naloge predstavljanja in zastopanja občine, predstavljanja, vodenja in usklajevanja dela občinskega sveta ter skrbi za izvrševanje njegovih odločitev, predlaganja odločitev občinskega sveta, skrbi za zakonitost predpisov in drugih odločitev občinskega sveta, vodenja in usmerjanja dela občinske uprave. Konkretno naloge župana določajo določbe ZLS, odločbe ZLV ter določbe ZFO in Zakona o javnih financah¹⁶ (Vlaj 2000, 8).

6.2.4 Volitve za župana

Ob mestnem svetu, ki je nosilec strateškega odločanja v občini, je župan tisti, ki skrbi za izvrševanje sprejetih odločitev. Župan je individualni organ, ki vodi občinsko upravo in predstavlja ter zastopa občino kot pravno osebo, hkrati je varuh zakonitosti delovanja občinske uprave.

¹⁶ Zakon o javnih financah, Uradni list RS 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 109/08.

Zakon o lokalnih volitvah ureja samo najnujnejša vprašanja glede teh volitev, glede vsega drugega pa se smiselno uporabljajo določbe zakona o volitvah občinskih svetov. Temeljna načela glede volitev župana so določena v Zakonu o lokalni samoupravi, ki določa, da župana volijo državljani, ki imajo v občini stalno prebivališče, na neposrednih, tajnih volitvah. Volilno pravico pri volitvah župana ima vsak volivec, ki ima volilno pravico pri volitvah v občinski svet (ZLV, 103. člen). Pravico voliti in biti izvoljen ima vsak državljan RS, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let in mu ni bila odvzeta poslovna sposobnost. Volilno pravico ima državljan samo v tisti občini, kjer ima stalno prebivališče.

Kandidate za župane lahko predlagajo politične stranke in skupine volivcev s podpisovanjem, ki je tudi številčno določeno:

- v občini z do 5.000 prebivalcev najmanj 50 volivcev;
- v občini z od 5.000 do 15.000 prebivalcev najmanj 100 volivcev;
- v občini z od 15.000 do 30.000 prebivalcev najmanj 150 volivcev;
- v občini z več kot 30.000 prebivalci najmanj 200 volivcev in
- v občini z več kot 100.000 prebivalci najmanj 250 volivcev, ki morajo imeti stalno prebivališče v občini (ZLV, 106. člen).

Kandidature se nato predložijo občinski volilni komisiji, in sicer najpozneje petindvajseti dan pred dnevom glasovanja (ZLV, 74. člen).

Pri volitvah županov poteka glasovanje za posamezne kandidate po pravilih za volitve članov občinskega sveta, ki se volijo po večinskem sistemu. Volivec glasuje za kandidata tako, da obkroži zaporedno številko pred imenom kandidatom. Zmaga tisti kandidat, ki je prejel absolutno večino veljavnih glasov (sistem absolutne večine). V primeru, da nihče ni prejel večine, se opravi drugi krog volitev.

Redne volitve župana se opravijo skupaj z rednimi volitvami občinskih svetov, torej vsaka štiri leta. Volitve za župana so potekale prvič leta 1994.

Župan predstavlja in zastopa Mestno občino Celje. Župan je predlagatelj celotnega razvoja politike občine ter njene izvedbe. Prav tako skrbi za izvajanje odločitev Mestnega sveta ter opravlja nadzor nad delom občinske uprave, javnih služb skladov in javnih zavodov, ki jih je ustanovila Mestna občina Celje. Poleg navedenega opravlja tudi druge naloge, ki jih določajo zakoni in občinski predpisi¹⁷.

¹⁷ Podrobneje so opredeljene njegove pristojnosti v 27. členu Statuta Mestne občine Celje.

6.2.5 Razmerje med občinskim svetom in županom

Ob občinskem svetu, ki je nosilec odločanja v občini, je župan tisti, ki skrbi za izvrševanje odločitev sprejetih s strani občinskega sveta. Učinkoviti delovanje občinskih organov je med drugim neposredno povezano z razmerjem med njimi, še posebej pa je pomembno razmerje med občinskim svetom in županom.

Veljavna ureditev med občinskimi sveti in župani ni povsem v skladu z evropsko listino. Prav tako ni skladu s stališčem slovenskih pravnih teoretikov, ki sodijo, da je v lokalni skupnosti zaradi njene narave najpomembnejše odločanje v predstavniških organih teh skupnosti, ne pa v organih, ki skrbijo za izvrševanje odločitev predstavniškega telesa. »Po prvotni predlagani ureditvi Zakona o lokalni samoupravi, naj bi bil župan voljen posredno. Kasneje je bila ta ideja odklonjena in v zakonu je bila sprejeta zamisel o neposredni izvolitvi župana« (Grad 1998, 127).

V prvi različici Zakona o lokalni samoupravi je bil kor izvršilni organ občine določen tudi občinski odbor, ki ga je lahko ustanovi občinski svet, kateri mi je lahko poveril tudi posamezne zadeve iz svoje pristojnosti. Občinski odbor kot izvršilni organ občinskega sveta je lahko predlagal občinskemu svetu sprejem odločitve iz njegove pristojnosti, nadzoroval in usmerjal delo občinske uprave; nadzoroval delovanje občinskih javnih služb ter sprejemal pravilnike in druge akte iz svoje pristojnosti (31. člen ZLS). Medtem pa je župan predstavljal in zastopal občino ter skrbel in odgovarjal za izvajanje odločitev občinskega sveta in občinskih odborov, na katere pa ni imel nikakršnega vpliva, saj v nobenem členu ni bilo navedeno, da je lahko na primer župan predlagatelj odlokov. Iz vsega navedenega sledi, da je imel občinski odbor dokaj velika pooblastila. Kmalu je prišlo do obsežnih sprememb le – tega.

Marca leta 1995 je Državni zbor sprejel drugo spremembo Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS 14/1995), kjer je bila delitev pristojnosti med občinskim svetom in županom jasnejša. »Odpravljena je bila prvotna zamisel in ureditev, po kateri bi občinski svet nadzoroval delo uprave preko občinskega odbora, ki bi imel precej velike pristojnosti in bi lahko deloval dokaj samostojno in v določeni meri tudi neodvisno od občinskega svet« (Grad 1998, 127). Odbor je bil postavljen zgolj v vlogo in položaj delovnih teles občinskega sveta, ki v skladu s statutom in poslovníkom obravnavajo zadeve iz pristojnosti občinskega sveta im mu dajejo le mnenje in predloge. Vsekakor pa s tem niso bila rešena vsa odprta vprašanja, saj je prihajalo do situacij, ko organa nista delovala usklajeno in skupno. V drugi polovici prvega

mandata so dozorevale spremembe zakona, in sicer leta 1998, kjer je zakon posegel v določbe, s katerimi je bilo urejeno delovanje občinskega sveta in župana, razmerja med njimi ter v določbe o pravicah in dolžnostih občinskih funkcionarjev s ciljem, da bi bilo delovanje sveta in župana bolj povezano in učinkovito. S to spremembo se je oblikovala razmerje, ki je v veljavi še danes.

Tako občinski svetniki kot župan so voljena na neposrednih, splošnih in tajnih volitvah. Močan »povezovalni« element je zakonska določba, da župan predstavlja občinski svet, ga sklicuje in vodi seje občinskega sveta, čeprav nima pravice glasovanja (33. člen ZLS).

Za učinkovito delovanje je potrebno sodelovanje med njima, torej tudi oblikovanje koalicije, ki omogoča županu podporo pri izvrševanju nalog in projektov v mestu.

6.2.6 Položaj kohabitacije

Položaj t.i. kohabitacije lahko nastane kot posledica ločenih neposrednih volitev za župana in občinski svet. Po eni strani daje mandat županu neposredno prebivalstvo lokalne skupnosti in postavlja občinski svet v šibkejši položaj. Po drugi strani je lahko župan v šibkejšem položaju, saj lahko volivci namenijo več glasov in s tem izvolijo večino predstavnikov občinskega sveta, kateri niso pripadniki županove politične opcije. S tem pride do t.i. kohabitacije, ko je večina mestnih svetnikov drugačen politične opcije kot župan. Zato je tu pomembna strankarska struktura občinskega sveta in strankarska pripadnost župana. Če je župan pripadnik stranke, ki bodisi sama bodisi v koaliciji z drugimi strankami obvladuje delovanje občinskega sveta, so možnosti učinkovito in razmeroma nekonfliktno delovanje občinske samouprave (Grad 1998, 127).

6.3 Lokalne volitve v Mestni občini Celje

6.3.1 Mestni svet Mestne občine Celje

Mestni svet Mestne občine ima po Statutu 33 članov (13. člen) in glede na število članov v Mestnem svetu, se po Zakonu o lokalnih volitvah z več kot 12 člani, le-te voli po proporcionalnem načelu, kjer se glasuje o listah kandidatov v volilni enoti.

15. člen tega zakona pa določa, da če se glasuje o listah kandidatov po volilnih enotah, se število mandatov, ki jih dobi posamezna lista v volilni enoti, ugotovi s količnikom, ki se

izračuna tako, da se skupno število glasov, oddanih za vse liste kandidatov v volilni enoti, deli s številom članov občinskega sveta, ki se volijo v volilni enoti. S tem količnikom se deli število glasov za listo. Listi pripada toliko mandatov, kolikokrat je količnik vsebovan v številu glasov za listo.

Volitve v občinske svet smo imeli do sedaj štirikrat, prvič 4. decembra leta 1994, naslednje čez štiri leta 1998, 2002 in zadnje leta 2006.

V spodnji tabeli so predstavljeni volilni rezultati lokalnih volitev osmih političnih strank v Mestnem svetu Mestne občine Celje, ki so svoje kandidatne liste predstavile ob vsakih volitvah.

Tabela 6.1: Delež prejetih glasov v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih (podatki v %)

Politična stranka	Delež prejetih glasov leta 1994	Delež prejetih glasov leta 1998	Delež prejetih glasov leta 2002	Delež prejetih glasov leta 2006
LDS	16,6	24,99	26,7	16,59
SDSS (SDS)	17,4	15,38	10,4	15,22
ZLSD (SD)	11,0	11,25	12,7	12,39
SLS	8,2	11,12	8,0	19,84
DeSUS	13,2	6,80	6,8	8,21
SKD	12,1	6,91	-*	-*
NSi	-**	-**	5,2	4,23
Zeleni	5,4	3,11	4,2	3,03

* Stranka SKD je obstajala do leta 2000, ko se je združila s takratno SLS.

** Stranka Nova Slovenija (NSi), se pojavi šele v mandatu 2002 – 2006, saj je bila ustanovljena šele leta 2000. Štejemo jo za nekakšno naslednico Slovenskih krščanski demokratov (SKD), kar formalno seveda ni čisto tako.

Vir: Internet 2,3,4,5.

V mandatu 1994 – 1998 je bilo v Mestnem svetu Mestne občine Celje zastopanih, poleg sedmih političnih strank (glej tabelo 6.1), še stranka SNS in lista volivcev, Celjska neodvisna lista. Največ mandatov, kar 6, sta prejeli stranka LDS in SDSS. ZLSD, DeSUS in SKD so prejele štiri mandate, SLS in Celjska neodvisna lista tri, Zeleni so dobili dva mandata in SNS en mandat.

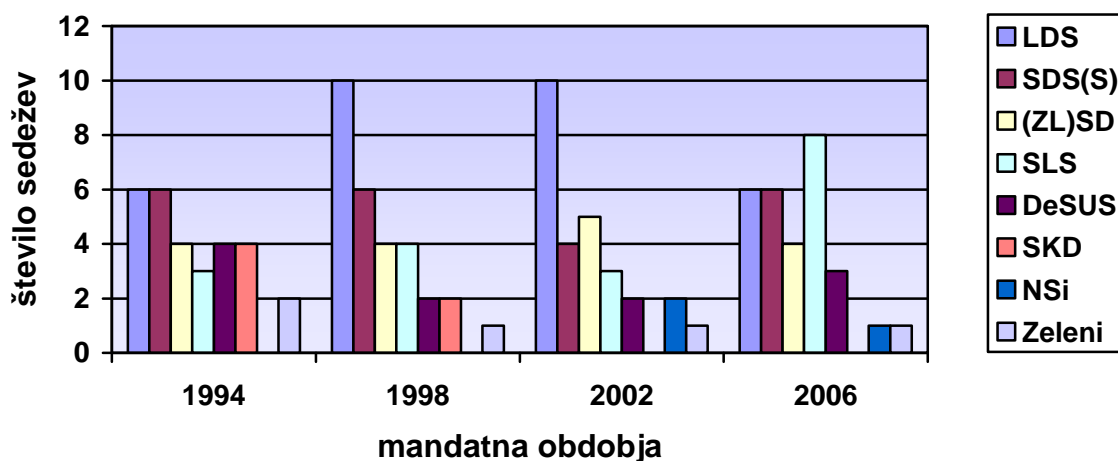
Na volitvah leta 1998 sta kandidirali dve novi listi volivcev, in sicer Nestransarska lista Celje in Neodvisna lista mladi za mlade. Zmagovalka tokratnih volitev je bila stranka LDS s kar 10

mandati. Veliko podporo je dobila tudi SDS s šestimi mandati. Sledijo ji ZLSD in SLS s štirimi mandati, DeSUS, SKD, Neodvisna lista mladi za mlade z dvema, Zeleni in Celjska neodvisna lista ter Nestranska lista Celja z enim mandatom.

Volitve leta 2002 so v Mestnem svetu Mestne občine Celje prinesle kar nekaj sprememb. Na teh volitvah nastopi stranka NSi kot naslednica SKD¹⁸. Poleg omenjene stranke sta kandidirali prvič tudi stranka SMS, ponovno stranka SNS in dve listi volivcev, Mladi za našo prihodnost in Vse za nova delovna mesta. Ponovno je na teh volitvah največjo podporo dobila stranka LDS z 10 mandati. Pet mandatov je dobila ZLSD¹⁹, štiri SDS, tri mandate SLS, po dva pa DeSUS, NSi in lista volivcev Vse za nova delovna mesta. Po en mandat pa stranka SNS, SMS in Zeleni ter listi volivcev, Celjska neodvisna lista in Mladi za našo prihodnost.

Na zadnjih volitvah leta 2006 pa se je zgodil preobrat v Mestnem svetu Mestne občine Celje. Niso kandidirale nove stranke ali liste volivcev, vendar je največji odstotek prejetih glasov prejela stranka SLS in s tem 8 mandatov, stranki LDS in SDS po šest, SD štiri, stranka DeSUS in stranka Za delovna mesta²⁰ dva mandata, sledijo še NSi, Zeleni in listi volivcev Celjska neodvisna lista in Mladi za našo prihodnost z enim mandatom.

Slika 6.1: Število prejetih sedežev v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih

Vir: Internet 2,3,4,5.

¹⁸ Formalno ni res.

¹⁹ Na 5. kongresu, 2. aprila 2005, je stranka spremenila ime iz »Združena lista socialnih demokratov« v »Socialni demokrati«.

²⁰ Lista volivcev Vse za nova delovna mesta je spremenila svoj status v politično stranko 28.7. 2006, ko je tudi sprejela statut stranke.

Kot vidimo je v Mestnem svetu Mestne občine Celje prisotno večje število političnih strank, kar je temeljni pogoj za oblikovanje koalicij. Zato se predvideva, da je v Mestnem svetu Mestne občine Celje, s predstavniki voljenimi po proporcionalnem načelu, oblikovana koalicija. To bom poskušala ugotoviti v nadaljevanju, natančneje v poglavju 6.6.

6.4 Politični prostor na kontinuumu levo – desno

Politični prostor je razdeljen na različne stranke, ki imajo svoje ideologije in cilje. Strankarske družine ponavadi delijo in označujejo z desnico in levico. Tako jih tudi uvrščamo na kontinuumu levo – desno²¹. Ideološki kontinuum levo – desno (npr. Beyme 1985, 136, 256 – 257) v grobem opisuje glavne ideološke značilnosti strank, ki sicer predstavljajo kompleksen splet oziroma sistem stališč in vrednot, povezanih z družbenimi funkcijami in institucijami, družbeno, ekonomsko in politično ureditvijo, lastnino, človekovimi pravicami in svoboščinami, razvojem in modernizacijo ipd. Kot sinonim za levo – desno se pojavlja tudi liberalno – konservativno ali radikalno – konservativno. Dimenzijo je težko natančno opredeliti, saj variira v času in prostoru. Levi pol dimenzije je običajno povezan s poudarjanjem horizontalne družbene ravni in enakosti, z zavzemanjem za redistribucijo družbenih dobrin, z zaupanjem v spremembe in družbeni napredek ter z usmerjenostjo v prihodnost. Desni pol dimenzije je povezan s poudarjanjem vertikalne družbene ravni, s sprejemanjem za profitno motivacijo in neovirano svobodno podjetništvo ter s spoštovanjem tradicije in ohranjanjem statusa quo. Tako je npr. skrb za stabilnost, red in mir jasno razpoznavna lastnost desnice (Kropivnik 1996, 44 – 45).

Danes se po mnenju številnih avtorjev te razlike vse bolj brišejo, saj v večini primerov stranke desnega in levega pola skušajo povečati svoje možnosti za osvojitve oblasti s tem, da se približujejo sredini.

Pri določanju položaja političnih strank na kontinuumu levo – desno poznamo več pristopov. Poleg določanja izvora stranke in njene pripadnosti določeni ideološki družini, poznamo tudi mnenja strokovnjakov, opredeljevanje anketirancev na podlagi lastnih definicij, samoopredeljevanja strankarske elite, članstva v mednarodnih strankarskih povezavah in opredelitve na podlagi strankarskih programov.

²¹ Koncept levo – desno je nastal v Zahodni Evropi ob koncu 18. stoletja, ko je plemstvo sedelo v parlamentu desno od kralja, tretji stan pa levo od kralja. Koncept je populariziral Carlyle v knjigi Francoska revolucija (1837), utrdil pa se po prvi svetovni vojni, ko so se okrepile delavske stranke (Beyme 1985, 225).

6.4.1 Pozicioniranje izbranih političnih strank v Mestnem svetu Mestne občine Celje na kontinuumu levo - desno

Predstavniki strank SLS, SD in LDS so se sami opredelili na cepitveni liniji levo – desno. Levi pol naj bi zagovarjal bolj liberalne in napredne ideje, desni pol pa je bolj konzervativen. Dodala sem še pristop mnenja strokovnjakov za primerjavo.

Tabela 6.2: Pozicioniranje izbranih političnih strank na podlagi dveh pristopov

Politična stranka	SLS	SD	LDS
1. Samoopredeljevanje strankarskih elit	desnica	levica	politična sredina
2. Mnenja strokovnjakov	desnica	leva sredina	politična sredina

Vir: Opravljeni intervjuji s predstavniki političnih strank in po Lukšič (2001, 39 – 40).

Če primerjamo samoopredelitve predstavnikov izbranih političnih strank in mnenja strokovnjakov glede določanja položaja političnih strank na kontinuumu levo – desno, lahko opazimo, da ni odstopanj (glej tabelo 6.2).

Na podlagi dveh zgornjih pristopov lahko nadalje izpeljemo, da sta na lokalnih volitvah leta 1994 in leta 1998 zmago slavili desnosredinsko stranka SDSS²² in stranka politične sredine LDS, saj sta dobili največ mandatov (glej sliko 6.1). Leta 2002 je na položaju zmagovalke ostala le še stranka politične sredine, LDS. Na zadnjih lokalnih volitvah leta 2006 pa se je stanje v političnem prostoru Mestnega sveta Mestne občine Celje spremenilo v prid stranke SLS, stranke desnega političnega prostora, saj je prejela največ mandatov.

Predstavnike Mestnega sveta Mestne občine Celje se voli po proporcionalnem načelu, za katerega je značilna dokaj močna reprezentacija političnih strank, tudi manjših, kar se posledično izraža v večji ideološki razpršenosti. Če pogledamo sestavo Mestnega sveta Mestne občine Celje (priloga A) in samopozicioniranje izbranih političnih strank, s čigar predstavniki sem opravila tudi družboslovni intervju, je mogoče to tudi opaziti.

²² Po pristopu - mnenja strokovnjakov.

Večja ideološka razpršenost bi lahko pomenila tudi onemogočanje oziroma zaviranje sprejetja predpisov v Mestnem svetu Mestne občine Celje. V spodnji tabeli je prikazano število sprejetih predpisov po posameznih mandatnih obdobjih od leta 1994 – 2006.

Tabela 6.3: Seznam sprejetih predpisov²³ v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih

Mandatno obdobje	1994 – 1998	1998 – 2002	2002 – 2006	2006 – 2010*
Predpis				
Odloki	109	119	105	83
Pravilnik	6	7	3	5
Sklep	91	98	96	110
Poslovnik	1			
Sprememba poslovnika	4	2	2	1
Statut	1			
Sprememba statuta	2	4	0	3
Odredba	1	4	0	0
Odločba	0	0	0	0
SKUPAJ	215	234	206	177

* V mandatno obdobje 2006 – 2010 so zajeti predpisi, ki so bili objavljeni v Uradnem listu RS do dne 28.11.2008.

Vir: Interna evidenca službe Mestnega sveta Mestne občine Celje.

V tabeli 6.3 je navedeno število predpisov na sejah²⁴, sprejetih v trenutnem in prejšnjih mandatih v Mestnem svetu Mestne občine Celje, kjer se vidi, da večjih odstopanj v trenutnem mandatu v primerjavi s prejšnjim ni, čeprav bo mogoče realno sliko primerjave mandatov možno narediti po letu 2010.

Na podlagi prikazanih podatkov v tabeli 6.3 je težko dokazati onemogočanje ali zaviranje sprejetje predpisov v Mestnem svetu Mestne občine Celje, saj se število le-teh konstantno giblje preko 200.

²³ Mestni svet Mestne občine Celje sprejema statut, svoj poslovnik, odloke in druge splošne akte.

²⁴ Število sej Mestnega sveta Mestne občine Celje med 35 in 40. Seštevek vključuje tako redne, izredne kot korespondenčne seje.

6.5 Strankarska pripadnost župana

Volitve za župana potekajo vzporedno z volitvami v občinske (mestne) svete. Na volitvah za župana zmaga tisti kandidat, ki prejme absolutno večino prejetih glasov. Če nihče ne prejme večine glasov, se opravi drugi krog volitev. Gre za dvokrožni absolutni večinski sistem volitev.

Na volitvah za župana leta 1994 je bil v Mestni občini Celje z 61,74 % šele v drugem krogu izvoljen Jože Zimšek, LDS, ki je svojo funkcijo opravljal nepoklicno. Župan imenuje in razrešuje izmed članov mestnega sveta najmanj enega in največ tri podžupane (33. a člen ZLS). V mandatu 1994 – 1998 je župan imenoval dva, Friderika Polutnika in Dušana Burnika.

Za edino presenečenje na volitvah za župana leta 1998 je poskrbel Bojan Šrot, član SLS in predsednik Mestnega odbora SLS + SKD, ki je sicer šele v drugem krogu, s 56,76 % premagal dosedanjega župana Jožeta Zimška. Funkcijo je opravljal poklicno in imenoval tri podžupane, in sicer Janjo Romih (ZLSD), Marka Zidanška (SLS + SKD) in Zdenka Podlesnika (LDS).

V mandatu 2002 – 2006 je bil za župana ponovno izvoljen Bojan Šrot, podpredsednik SLS in predsednik Mestnega odbora SLS Celje, tokrat že v prvem krogu s 57,66 % veljavnimi glasovi. Tudi tokrat je funkcijo opravljal poklicno in je imenoval tri podžupane: Marka Zidanška (SLS), Francija Filipčiča (SDS) in Staneta Rozmana (SD).

Na zadnjih volitvah leta 2006 je z visokim odstotkom glasov, in sicer 78,44 %, prepričljivo zmagal Bojan Šrot, predsednik SLS, ki pa v tem mandatu opravlja funkcijo nepoklicno. Imenoval je tri podžupane Marka Zidanška (SLS), Staneta Rozmana (SD) in kasneje, 8. decembra 2006, tudi Stanislava Hrena (SDS).

V Mestni občini Celje je torej župan Bojan Šrot pridobil zaupanje že tretji mandat. Vedno ga predlaga stranka SLS, katere član je tudi sam. Če pogledamo volitve v Mestni svet Mestne občine Celje, SLS, razen na volitvah leta 2006, ni najmočnejša stranka. Največ mandatov do sedaj je na volitvah leta 1998 in 2002 dobila LDS, leta 1994 pa SKD.

Ker župan nima večine v mestnem svetu, je pomembna strankarska sestava mestnega sveta in strankarska pripadnost le-tega. Če želi župan doseči večino, mora za nekonfliktno delovanje mestnega sveta sodelovati z drugimi političnimi strankami.

6.6 Oblikovanje koalicij v Mestnem svetu Mestne občine Celje

Predstavniki Mestnega sveta Mestne občine Celje so voljeni po proporcionalnem načelu. Prav tako je zastopanih več političnih strank, kar pomeni, da se predvideva, da je oblikovana koalicija oziroma da je izpolnjen temeljni pogoj za oblikovanje koalicije.

Ponavadi se sklepajo koalicijska zavezištva po samem dejanju volitev, ko so že znani rezultati volitev in razmerja moči med posameznimi (političnimi) akterji; na tej točki pa je prevladujoč motiv želja, da se že izvoljenemu kandidatu zagotovi večinsko podporo v zakonodajnem telesu lokalne skupnosti; torej je ključni motiv na tej točki pridobitev vpliva na lokalne politike. Koalicijsko oblikovanje na lokalni ravni se premakne iz izvršilne veje v zakonodajno vejo oblasti.

Rahli in nestabilni »sporazumi«, za katere se zdi, da so med različnimi akterji na lokalni ravni celo pogostejši kot formalni, transparentni in pisni koalicijski sporazumi, so sploh lahko pojmovani kot koalicijski sporazumi in ali gre v tem primeru sploh za koalicijsko ali morda za kakšno drugo obliko povezovanja.

V Mestnem svetu Mestne občine Celje večina mestnih svetnikov ni bila iste politične opcije kot župan, zato je župan sodeloval z drugimi političnimi strankami.

Kot oblika sodelovanja v občinskih svetih prevladuje projektno sodelovanje, kar pomeni, da svetniki glasujejo za vsak posamezen predlog (projekt), da med seboj nimajo sklenjenih (pisnih) dogovorov o tem, da bodo podprli odločitve glede na strankarsko pripadnost in da jih vodijo predvsem lokalni in ne strankarski interesi (Haček in drugi 2008, 163).

Tako je tudi v Mestnem svetu Mestne občine Celje, kjer sodelovanje poteka v obliki neformalnih sestankov in ustnih dogovorov²⁵.

V mandatu 1994 – 1998 je takratni župan Jože Zimšek, LDS, sklepal dogovore s stranko ZLSD in SKD.

Po zmagi Bojana Šrota na volitvah za župana leta 1998, župan prav tako ni imel večine glasov, zato je sodeloval s strankami LDS, ZLSD in SKD. Skupaj so imeli potrebno večino, in sicer 20.

V zadnjih dveh mandatih, 2002 – 2006 in 2006 – 2010 pa je župan sodeloval s strankama SD in SDS.

²⁵ Beseda dogovor pomeni sporazum, soglasje o podpori odločitev v Mestnem svetu Mestne občine Celje.

Tabela 6.4: Sklenjeni dogovori v Mestnem svetu Mestne občine Celje po mandatih

Mandatno obdobje Stranka	1994 – 1998	1998 – 2002	2002 – 2006	2006 – 2010
SKD	X	X		
LDS	X	X		
SDS			X	X
SD*	X	X	X	X
SLS		X	X	X

* prejšnja ZLSD

Vir: Opravljeni intervjuji s predstavniki političnih strank.

6.7 Značilnosti sodelovanja v Mestnem svetu Mestne občine Celje

Župan sklepa dogovore s posameznimi političnimi strankami, ki jih potrebuje za doseg večine v Mestnem svetu, kar naj bi pomenilo lažje vodenje Mestnega sveta in hitrejši odziv.

Večina nejasnosti se razreši že na odborih, s pomočjo dogovorov pa se v Mestnem svetu Mestne občine Celje pričakuje, da ne bo prihajalo do večjih zapletov pri sprejemanju predpisov.

Kljub ideološki razpršenosti političnih strank v Mestnem svetu Mestne občine Celje lahko vidimo, da se stranke povezujejo in pri delu mestnega sveta tudi sodelujejo. Osvetliti je potrebno tudi vidik oziroma vpliv notranjega strankarskega okolja, kar pomeni, da obstaja možnost vpliva politike stranke na nacionalni ravni pri delovanju stranke na lokalni ravni.

Na podlagi sklenjenih dogovorov je možno potegniti vzporednice oziroma značilnosti obnašanja političnih strank v Mestnem svetu Mestne občine Celje.

Stranka iz sredine političnega prostora²⁶ deluje v mestnem svetu v zadnjih dveh mandatih opozicijsko, medtem ko levosredinska stranka političnega prostora deluje pozicijsko v zadnjih treh mandatih.

²⁶ Na podlagi obeh omenjenih pristopov.

Očitno je, da stranka SLS – stranka desnega političnega prostora, sodeluje skupaj z desnosredinsko stranko, to je SDS²⁷. Še bolj zanimivo pa je, da stranka SLS sklepa dogovore tudi z levosredinsko stranko SD, vendar je odgovor možno najti v potrebni številčni prevladi v mestnem svetu in nezadovoljstvu s preteklim vladanjem stranke LDS.

V raziskavi povolilnega koalicijskega povezovanja na lokalni ravni v slovenskih občinah v mandatih 1998 – 2002 in 2002 – 2006, ki je potekala od novembra 2006 do februarja 2007, je od vseh desnosredinskih strank izstopala Slovenska ljudska stranka, saj se v občinah, kjer so izvoljeni župani iz njenih vrst, pogosteje oblikuje večinska koalicija največjih razlik (Haček in drugi 2008, 165). To je možno opaziti tudi v Mestnem svetu Mestne občine Celje.

Pri opravljenih intervjujev sem ugotovila, da odgovori intervjuvancev na vprašanje glede dogovorov v določenih mandatih niso bili popolnoma enaki. Do tega je verjetno prišlo, ker leti niso urejeni s koalicijsko pogodbo, temveč gre le za neformalne, ustne dogovore pri podpori določenega projekta in ne gre niti za dogovor skozi celoten mandat.

²⁷ Po pristopu – mnenja strokovnjakov.

7 PREVERJANJE HIPOTEZ

Z analizo vseh virov in pridobljenih podatkov je možno potrditi ali ovreči postavljene hipoteze na začetku diplomske naloge.

Hipoteza 1: V Mestnem svetu Mestne občine Celje, s predstavniki voljenimi po proporcionalnem sistemu, je oblikovana koalicija.

V občinah z večjim številom političnih strank obstaja možnost, da nobena stranka ne dobi potrebne večine in s tem sprejemanje odločitev. Obstajajo občine, ki imajo sklenjene koalicije političnih strank v občinskih svetih, prav tako je znana vsebina same koalicijske pogodbe in cilji, vendar v Mestnem svetu Mestne občine Celje ni bila podpisana nobena koalicijska pogodba med političnimi strankami, prav tako tudi ne neformalna.

Kot je razvidno iz tabele 6.4, nekakšna oblika povezovanja obstaja. S tem si je župan zagotovil potrebno večino za neovirano podporo pri uresničevanju nalog Mestnega sveta. Gre za t.i. položaj kohabitacije. Vprašanje pa je, kaj bi se zgodilo v Mestnem svetu, če do sodelovanja ne bi prišlo.

Po raziskavi Patricije Višnjevec (2008, 72) je v mestnih občin kar 78% sklenjenih koalicij, v manjših občinah pa je le 16% sklenjenih koalicij²⁸.

Svojo hipotezo ne morem potrditi, vsaj v formalnem pomenu besede koalicija, saj gre za sprejemanje odločitev na drugačen način.

Hipoteza 2: Večja ideološka razlika med političnimi strankami onemogoča sprejemanje predpisov v Mestnem svetu Mestne občine Celje.

Kot smo lahko ugotovili iz rezultatov lokalnih volitev v Mestni občini Celje, prikazanih v poglavju 6.3, je na vseh lokalnih volitvah zastopanih nekje povprečno osem političnih strank. Torej gre za reprezentacijo več političnih strank, kar se posledično izraža tudi v večji ideološki razpršenosti. Večja ideološka razpršenost pa lahko pomeni oteženo delo mestnega sveta. V tabeli 6.3 je prikazano število sprejetih predpisov, ki nakazuje na konstantno gibanje števila, torej je težko reči, da je zaradi večje ideološke razpršenosti onemogočeno sprejemanje

²⁸ Iz magistrske naloge.

predpisov v Mestnem svetu Mestne občine Celje. Vsi intervjuvanci so mnenja, da ideološkost nima nobenega vpliva na sprejetje predpisov, saj je ta vpliv na lokalni ravni minimalen oziroma zanemarljiv. Večina mestnih svetnikov deluje korektno v cilju in interesu mesta in boljše kvalitete življenja Celjank in Celjanov (Zidanšek 2008).

Zato hipotezo, da večja ideološka razlika med političnimi strankami onemogoča sprejetje predpisov v Mestnem svetu Mestne občine Celje, ne morem niti zavrnila niti potrditi.

Hipoteza 3: Strankarska pripadnost župana vpliva na oblikovanje koalicij.

Župan je s spremembo Zakona o lokalni samoupravi pred lokalnimi volitvami leta 1994 postal ključna figura v občini, saj je od omenjene spremembe naprej nasproti občinskemu svetu izrazito pridobival politično moč (Haček 2007, 36).

Če županova politična opcija ne dosega večine, sam odloča o tem, s katerimi političnimi strankami se bo povezoval, ki pa so za uspešnost razvojnih projektov in za normalno delovanje sistema še kako pomembna.

Župan Mestne občine Celje, prav tako predsednik stranke SLS, ima po mnenju Stanislava Rozmana (SD) drugačen slog od svojega predhodnika in je čutil spremembe, medtem ko je Primož Posinek (LDS) mnenja, da »politična barva« nima vpliva na delo mestnega sveta in župana. O vplivu strankarske pripadnosti na oblikovanje dogovorov pa oba intervjuvanka menita, da ni prevladujoč oziroma sploh prisoten.

Podžupan Marko Zidanšek, prav tako član stranke SLS, pa meni, da politična barva vpliva na oblikovanje dogovorov oziroma, s katero politično stranko se bo sodelovalo.

Pri tej hipotezi lahko rečem, da verjetnost vpliva politične opcije župana na sklepanje sodelovanj obstaja, kateri dejavniki pa so to, pa bi bilo potrebno natančneje preučiti.

Zato svojo zadnjo hipotezo ne morem popolnoma potrditi.

8 ZAKLJUČEK

V Sloveniji so z osamosvojitvijo nastale tudi spremembe v lokalni samoupravi. Komunalni sistem so zamenjale občine. Na podlagi tega pa se je spreminjala tudi lokalna demokracija. Za namen moje diplomske naloge so pomembne posredne oblike lokalne demokracije. Zato sem se osredotočila na volitve v občinske svete, prek katerih občani izbirajo svoje predstavnike v občini.

Nit mojega raziskovanja je oblikovanje koalicij na lokalni ravni. Predpostavlja se, da je v občinskih svetih prisotno medstrankarsko sodelovanje, v smislu oblikovanja koalicij.

Zato sem na začetku teoretično opredelila pojem koalicije in ga na primeru Mestne občine Celje poskušala raziskati in na začetku postavljene hipoteze tudi preveriti.

Na oblikovanje koalicij na lokalni ravni gotovo močno vplivata institucionalni okvir, ki ga določajo državne institucije (volilni sistem, zakonske odgovornosti, omejitve v pristojnostih, idr.), kot tudi centrale političnih strank, ki preferirajo ali izključujejo možnost sodelovanja s specifičnimi političnimi strankami ali/in drugimi akterji na nacionalni ravni in te preference reflektirajo tudi na lokalno raven (Haček in drugi 2008, 155).

Izhajala sem iz prepričanja, da je v Mestnem svetu Mestne občine Celje, s predstavniki voljenimi po proporcionalnem načelu, oblikovana koalicija (hipoteza 1), kar pomeni, da za nekonfliktno razmerje občinske samouprave županova stranka sama ali v sodelovanju z drugimi obvladuje delovanje mestnega sveta. Ugotovila sem, da je v vseh preučevanih mandatih, od leta 1994 – 2006, župan sodeloval z drugimi političnimi strankami, vendar svoje hipoteze ne morem zagotovo potrditi, saj gre za drugačno obliko sprejemanja odločitev, ne pa za koalicijo, kot sem jo opredelila v teoretičnem delu naloge.

V nadaljevanju sem se ukvarjala s strankarsko sestavo političnih strank zastopanih v Mestnem svetu Mestne občine Celje. Za proporcionalni volilni sistem je značilna močna reprezentacija političnih strank, kar posledično pomeni večjo ideološko razpršenost. Zato sem pod drobnogled vzela pozicioniranje oziroma določanje političnih strank na kontinuumu levo – desno. Na podlagi dveh pristopov, samoopredeljevanja strankarskih elit izbranih političnih strank in mnenja strokovnjakov, sem ugotovila, da ni večjih odstopanj. Želela sem preveriti,

kako ideološka razpršenost vpliva na delo Mestnega sveta Mestne občine Celje in ali je zaradi razpršenosti političnih strank onemogočeno sprejemanje predpisov v Mestnem svetu.

Število sprejetih predpisov ni pokazalo zadosten vpliv, da bi lahko svojo hipotezo, da večja ideološka razpršenost onemogoča sprejetje predpisov (hipoteza 2), potrdila ali zavrnila. Da bi lahko to hipotezo potrdila ali zavrnila, bi bilo potrebno najti ključni vzrok temu.

Zadnje vprašanje, s katerim sem se ukvarjala je, ali strankarska pripadnost župana vpliva na oblikovanje koalicij (hipoteza 3). Prišla sem do zaključka, da župan sam odloča o tem, s kom bo sodeloval. Na podlagi česa pa se odloča, lahko samo sklepamo. Hipoteze nisem mogla popolnoma potrditi, saj v mojem primeru ne gre za koalicijo, temveč sodelovanje.

V nalogi sem preučevala koalicije na lokalni ravni, konkretno na primeru Mestne občine Celje. Analizirala sem samo določene segmente problematike.

Področje oblikovanja koalicij na lokalni ravni je zelo malo raziskano tudi v Sloveniji, zato obstaja še veliko odprtih, neraziskanih točk, ki jih je možno še raziskati, vendar se večkrat soočimo s problemom, ko bi potrebovali podrobnejše podatke, ki pa so nam žal mnogokrat nedostopni.

9 LITERATURA

- Beyme, von Klaus. 1985. *Political parties in Western democracies*. Aldershot: Gower.
- Brezovšek, Marjan. 2002. Volitve in politično predstavništvo. V *Parlamentarne volitve 2000*, ur. Danica Fink – Hafner in Tomaž Boh, 51 – 69. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Brezovšek, Marjan. 2004. Proučevanje lokalne demokracije in zaznave Slovencev. V *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, ur. Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec, 9 – 21. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Brezovšek, Marjan. 2005. Velikost in naloge občin v Sloveniji. V *Lokalna demokracija II. Uresničevanje lokalne samouprave v Sloveniji*, ur. Marjan Brezovšek in Miro Haček, 68 – 85. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Bučar France. 1969. *Uvod v javno upravo*. Ljubljana: Uradni list.
- Fink – Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grad, Franc. 1996. *Volitve in volilni sistem*. Ljubljana: Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti.
- Grad, Franc. 1998. *Lokalna demokracija: organizacija in volitve*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Grafenauer, Božo. 2000. *Lokalna samouprava na Slovenskem: teritorialno – organizacijske strukture*. Maribor: Pravna fakulteta.
- Haček, Miro. 2004. Lokalne volitve zgolj kot indikator za parlamentarne? V *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, ur. Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec, 22 – 35. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Haček, Miro. 2007. Lokalne volitve – še vedno zgolj drugorazredne volitve? *Lex localis* V (1): 31 – 45.
- Haček, Miro, Marjan Brezovšek in Irena Bačlija, ur. 2008. *Upravljaljska sposobnost in koalicijsko povezovanje v slovenskih občinah*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Heywood, Andrew. 1997. *Politics*. Basingstoke, London: Macmillan.

INTERNET 1

- Mestna občina Celje. 2008. *Nadzorni odbor Mestne občine Celje: sestava*. Dostopno prek: <http://www.celje.si/uprava/cgi/MOC.cgi?page=doc&doc=no> (1. februar 2008).

INTERNET 2

- *Poročilo o izidu volitev članov Mestnega sveta mestne občine Celje*. *Uradni list RS* 82/1994. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=71091> (25. april 2008).

INTERNET 3

- *Poročilo o izidu volitev članov Mestnega sveta mestne občine Celje*. *Uradni list RS* 82/1998. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=16125> (25. april 2008).

INTERNET 4

- *Poročilo o izidu volitev članov Mestnega sveta mestne občine Celje*. *Uradni list RS* 102/2002. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=39650> (25. april 2008).

INTERNET 5

- *Poročilo o izidu volitev članov Mestnega sveta mestne občine Celje*. *Uradni list RS* 115/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=76350> (25. april 2008).
- Kaučič, Igor in Franc Grad. 1999/2000/2001. *Ustavna ureditev Slovenije*. Ljubljana: GV založba.

- Krašovec, Alenka. 2000. *Moč v političnih strankah*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kropivnik, Samo. 1996. *Volilna geografija ter družbeni in ideološki profili sodobnih slovenskih političnih strank*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lukšič, Igor. 1993. Opozicija in vlada v senci. V *Slovenski parlament v procesu politične modernizacije*, ur. Drago Zajc, 137 – 158. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije.
- Lukšič, Igor. 2001. *Politični sistem Republike Slovenije: očrt*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Makarovič, Matej. 2000. Opozicija in koalicija. *Ampak: mesečnik za kulturo, politiko in gospodarstvo* 1 (1): 6.
- Panebianco, Angelo. 1988. *Political parties: organisation and power*. New York: Cambridge University Press.
- Pečjak, Vid. 1995. *Politična psihologija*. Ljubljana: samozaložba.
- Pogorelec, Janez. 2008. Volilni sistem in politične stranke. *Javna uprava* 44 (1): 149 – 157.
- Posinek, Primož. 2008. Intervju z avtorjem. Celje, 22. avgust.
- Rozman, Stane. 2008. Intervju z avtorjem. Celje, 20. avgust.
- Sartori, Giovanni. 1976. *Parties and party systems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sartori, Giovanni. 1990. A Typology of Party System. V *The West European Party System*, ur. Peter Mair, 316 – 349. Oxford: Oxford University Press.

- Sartori, Giovanni. 1994/1997. *Comparative Constitutional Engineering*. London: MacMillan Press.
- Sruck, Vlado. 1995. *Leksikon politike*. Maribor: Obzorja.
- *Statut Mestne občine Celje*. Ur. l. RS 41/1995. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=15613> (22. april 2008).
- Šmidovnik, Janez. 1990. Lokalna skupnost in lokalna samoupravna občina. *Teorija in praksa* 27 (3 - 4): 326 – 338.
- Šmidovnik, Janez. 1994. Občina – temeljna samoupravna lokalna skupnost. *Teorija in praksa* 31 (11 - 12): 14 – 23.
- Šmidovnik, Janez. 1995. *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- *Ustava RS*. Ur. l. RS 33/1991. Dostopno prek: <http://www.dz-rs.si/?id=150&docid=28&showdoc=1> (22. april 2008).
- Virant, Grega. 1998/2002/2004. *Pravna ureditev javne uprave*. Ljubljana: Fakulteta za javno upravo.
- Višnjevec, Patricija. 2008. *Sklepanje koalicij na občinski ravni*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Vljaj, Stane. 1992. Ustavna in zakonska ureditev lokalne samouprave. *Teorija in praksa* 29 (1 – 2): 49 – 59.
- Vljaj, Stane. 1998. *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Vljaj, Stane. 2000. *Župan in občina*. Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravnici šoli.

- Vlaj, Stane. 2004/2006. *Lokalna samouprava: teorija in praksa*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Ware, Alan. 1996. *Political parties and party systems*. Oxford: Oxford University Press.
- Zajc, Drago. 2000. *Parlamentarno odločanje: (re)parlamentarizacija v Srednji in Vzhodni Evropi: funkcije novih parlamentov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- *Zakon o ratifikaciji Evropske listine lokalne samouprave (MELLS)*. Ur. l. RS 57/1996. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=8856> (22. april 2008).
- *Zakon o lokalni samoupravi (ZLS – UPB2)*. Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82670> (22. april 2008).
- *Zakon o lokalnih volitvah (ZLV – UPB3)*. Ur. l. RS 94/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82671> (22. april 2008).
- *Zakon o financiranju občin (ZFO – 1)*. Ur. l. RS 123/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=76729> (22. april 2008).
- *Zakon o javnih financah (ZJF)*. Ur. l. RS 79/1999. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=21006> (22. april 2008).
- *Zakon o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij*. Ur. l. RS 60/1994. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=70132> (22. april 2008).
- Zidanšek, Marko. 2008. Intervju z avtorjem. Celje, 8. december.

10 PRILOGE

PRILOGA A: Sestave Mestnega sveta Mestne občine Celje po mandatih

Sestava Mestnega sveta 1994 – 1998

Št.	Ime in priimek	Ime liste
1.	Marjan Krajnc	LDS
2.	Janko Trobiš	LDS
3.	Ivan Eržen	LDS
4.	Zvone Utroša	LDS
5.	Borut Alujevič	LDS
6.	Janez Goršič	LDS
7.	Janez Novak	SDSS
8.	Adam Kožuh	SDSS
9.	Miro Terbovc	SDSS
10.	Marjan Tomaž Jeglič*	SDSS
11.	Mirko Krajnc – Fric	SDSS
12.	Silvester Gorenšek	SDSS
13.	Roman Omerzu	SLS
14.	Janez Črnej	SLS
15.	Andrej Pišek	SLS
16.	Franc Knafelc	ZLSD
17.	Mojca Jereb – Kosi	ZLSD
18.	Franc Petauer	ZLSD
19.	Željko Cigler	ZLSD
20.	Bernard Krivec	DeSUS
21.	Emil Pepelnjak	DeSUS
22.	Jože Bučer	DeSUS
23.	Franjo Čevnik	DeSUS
24.	Majda Slokan	SKD
25.	Franc Kač	SKD
26.	Alojz Oset	SKD
27.	Janez Lampret	SKD
28.	Radovan Marvin	Zeleni
29.	Rudolf Kerš	Zeleni
30.	Ivan Ferme	Celjska neodvisna lista
31.	Branko Semolič**	Celjska neodvisna lista
32.	Štefan Jug	Celjska neodvisna lista
33.	Jožef Smodila	SNS

* 1.7.1997 je po šesti alineji prvega odstavka 37. a členu svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata z liste SDSS Božidarja Jurka.

**10.7.1995 je po šesti alineji prvega odstavka 37. a členu svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata s Celjske neodvisne liste Mirana Gracerja.

Vir: Internet 2.

Sestava Mestnega sveta 1998 – 2002

Št.	Ime in priimek	Ime liste
1	Radko Komadina	LDS
2	Marjan Krajnc	LDS
3	Ivan Eržen	LDS
4	Zdenko Podlesnik	LDS
5	Igor Gobec*	LDS
6	Primož Posinek	LDS
7	Zvonko Utroša	LDS
8	Janez Goršič	LDS
9	Cvetko Rojc**	LDS
10	Beata Kanduti Šumelj	LDS
11	Erih – Janez Gril***	SDS
12	Daniel Hriberšek	SDS
13	Stanislav Hren	SDS
14	Elemir Bohar	SDS
15	Aleksander Jezernik	SDS
16	Franci Filipčič	SDS
17	Franc Knafelc	ZLSD
18	Franc Petauer	ZLSD
19	Mojca Jereb – Kosi	ZLSD
20	Janja Romih	ZLSD
21	Karl Grad	SLS
22	Bojan Krajnc	SLS
23	Miroslav Terbovc	SLS
24	Bojan Šrot****	SLS
25	Marko Zidanšek	SKD*****
26	Borislav Jagodič	SKD
27	Bernard Krivec	DeSUS
28	Jožef Bučer	DeSUS
29	Harald Flis	Zeleni
30	Miran Gracer	Celjska neodvisna lista
31	Fric Krajnc	Nestrankarska lista Celja
32	Vladimira Skale	Neodvisna lista mladi za mlade
33	Matjaž Klenovšek	Neodvisna lista mladi za mlade

*5.10.1999 je po šesti alineji prvega odstavka 37. a členu svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata z liste LDS Antona Cizeja.

**27.6.2000 je na podlagi drugega odstavka 37. a členu svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata z liste LDS Boruta Alujeviča.

***7.12.1999 je po šesti alineji prvega odstavka 37. a členu svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata z liste SDS Michaela Žureja.

****21.12.1998 je po peti alineji prvega odstavka 37. a členu svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata z liste SLS Andreja Piška.

***** Stranka SKD je obstajala do leta 2000, ko se je združila s takratno SLS.

Vir: Internet 3.

Sestava Mestnega sveta 2002 – 2006

Št.	Ime in priimek	Ime liste
1	Radko Komadina	LDS
2	Marjan Krajnc	LDS
3	Robert Hostnik	LDS
4	Zdenko Podlesnik	LDS
5	Primož Posinek	LDS
6	Suzi Kvas	LDS
7	Jožef Zimšek	LDS
8	Borut Alujevič	LDS
9	Vladimira Skale	LDS
10	Jožef Turnšek	LDS
11	Frančiška Vodopivec	SDS
12	Janez Čakš	SDS
13	Stanislav Hren	SDS
14	Franci Filipčič	SDS
15	Franc Knafelc	ZLSD*
16	Stanislav Rozman	ZLSD
17	Primož Brvar	ZLSD
18	Janja Romih	ZLSD
19	Damir Ivančič	ZLSD
20	Marko Zidanšek	SLS
21	Miroslav Terbovc	SLS
22	Bojan Šrot**	SLS
23	Marta Mikša	NSi
24	Janez Lampret	NSi
25	Emil Kolenc	DeSUS
26	Jožef Bučer	DeSUS
27	Urban Majcen	SMS
28	Cveto Kavka	SNS
29	Harald Flis	Zeleni
30	Štefan Jug	Celjska neodvisna lista
31	Tina Gril***	Mladi za našo prihodnost
32	Stanko Esih	Vse za nova delovna mesta
33	Milan Kos	Vse za nova delovna mesta

* Na 5. kongresu, 2. aprila 2005, je stranka spremenila ime iz »Združena lista socialnih demokratov« v »Socialni demokrati«.

**3.12.2002 je na podlagi prvega odstavka 37. a člena svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata z liste SLS Borislava Jagodiča.

***9.3.2004 je na podlagi drugega odstavka 37. a člena svetnici prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata oz. kandidatko z liste Mladi za našo prihodnost Petro Kodela.

Vir: Internet 4.

Sestava Mestnega sveta 2006 – 2010

Št.	Ime in priimek	Ime liste
1	Marko Zidanšek	SLS
2	Peter Pišek	SLS
3	Jelka Čuk	SLS
4	Darja Turk	SLS
5	Branko Nezman	SLS
6	Bojan Šrot*	SLS
7	Borislav Jagodič	SLS
8	Milena Čeko - Pungartnik	SLS
9	Jana Govc Eržen	LDS
10	Igor Topole	LDS
11	Cvetka Jurak	LDS
12	Primož Posinek	LDS
13	Zdenko Podlesnik	LDS
14	Marta Križnar Škapin	LDS
15	Alenka Pustinek	SDS
16	Frančiška Vodopivec	SDS
17	Stanislav Hren	SDS
18	Denis Padjan	SDS
19	Lidia Majerič	SDS
20	Zlatko Lukašič	SDS
21	Primož Brvar	SD
22	Andreja Rihter	SD
23	Stanislav Rozman	SD
24	Janja Romih	SD
25	Emil Kolenc	DeSUS
26	Jožef Zimšek	DeSUS
27	Jožef Bučer	DeSUS
28	Marta Mikša	NSi
29	Urša Drugovič	Zeleni
30	Fric Krajnc	Za delovna mesta**
31	Stanko Esih	Za delovna mesta
32	Miran Gracer	Celjska neodvisna lista
33	Petra Kodela Felicijan	Mladi za našo prihodnost

* 7.11.2006 je na podlagi prvega odstavka 37. a člena svetniku prenehal mandat, zato je mandat prešel na drugega naslednjega kandidata z liste SLS Francija Filipčiča.

** Lista volivcev Vse za nova delovna mesta je spremenila svoj status v politično stranko 28.7.2006, ko je tudi sprejela statut stranke.

Vir: Internet 5.

PRILOGA B: Opravljeni intervjuji s predstavniki političnih strank

Intervju z Markom Zidanškom, svetnikom stranke SLS in podžupanom Mestne občine Celje

1. Kaj menite o tem, da je bil gospod Bojan Šrot izvoljen že tretjič?
Župan uspešno in razvojno vodi mesto Celje in to mu volivke in volivci priznavajo z veliko podporo na volitvah.
2. Koliko h kandidaturi in izvolitvi pripomore strankarska pripadnost?
Dosti, ko govorimo o svetniških volitvah. Pri županskih pa manj, tam odloča oseba.
3. Kakšno je vaše mnenje o delu mestnih svetnikov?
Različno, a večina deluje korektno v cilju in interesu razvoja mesta in kvalitete življenja Celjank in Celjanov.
4. Kako bi ocenili vaše sodelovanje?
Dobro, o tem pričajo tudi z veliko večino sprejeti sklepi na MS MOC.
5. Ali obstajajo kakšni dogovori oziroma sodelovanja med političnimi strankami in županom?
Nenapisana koalicija.
6. Konkretno s kom?

1994 – 1998	LDS, ZLSD, SKD
1998 – 2002	SLS, SKD, ZLSD, LDS
2002 – 2006	SLS, SD, SDS
2006 – 2010	SLS, SD, SDS
7. Kakšne so prednosti in pomanjkljivosti takšnih dogovorov? Pa razvojne možnosti?
So nujne za normalno delovanje sistema in s tem omogočanje razvojnih projektov.

8. Ali po vašem mnenju večja ideološka razlika onemogoča sprejetje predpisov in delovanje v Mestnem svetu?

Ne, vsaj v Celju je tako.

9. Ali strankarska pripadnost vpliva na oblikovanje takšnih dogovorov?

Da.

10. Kam bi umestili vašo politično stranko, na cepitveni črti levica/desnica?

Desnica.

Intervju s Primožem Posinekom, svetnikom stranke LDS

1. Kam bi umestili vašo politično stranko, na cepitveni črti levica/desnica?

Politična sredina.

2. Ali se današnja usmeritev vaše stranke razlikuje od usmeritve v prejšnjih mandatih?

Nikakor ne.

3. **Podčrtajte**, ali ste v katerem od naštetih mandatov podpisali dogovor z županom, kakšno sodelovanje?

2006 – 2010	da	<u>ne</u>	
2002 – 2006	da	<u>ne</u>	
1998 – 2002	da	<u>ne</u>	
1994 – 1998	da	ne	<u>ne vem</u>

Če niste nikoli, zakaj?

V zadnjih treh mandatih podpisovanje koalicijskih sporazumov ni bilo v interesu župana.

4. Če bi opisali strankarsko obnašanje/delovanje v Mestnem svetu po posameznih mandatih bi se opredelili kot O (opozicija) ali P (pozicija)? **Podčrtajte!**

2006 – 2010	<u>O</u>	P	nič od naštetega
2002 – 2006	<u>O</u>	P	nič od naštetega
1998 – 2002	O	<u>P</u>	nič od naštetega
1994 – 1998	O	<u>P</u>	nič od naštetega

5. Kakšen je odnos politične stranke, katere svetnik ste, do obstoječega stanja na lokalni politični sceni?

V političnem smislu se stanje zadnjih 10 let v tem mestu ni posebej spreminjalo. Vso politično dogajanje, kot tudi oblikovanje političnih odločitev, se vrti predvsem okoli

župana. Klasičnega odnosa pozicija – opozicija v celjski politični sceni praktično ni zaznati. Dolgčas.

6. Ali se s sedanjo ureditvijo, vodstvom in delom (SLS), ki ga le-ta opravlja, strinjate?
Ocenjevanje razmer v SLS ni stvar LDS, zato nimam komentarja.
7. Če ne, katera sredstva bi uporabili za spremembo tega stanja?
V politiki priznavam le eno sredstvo, ki lahko v politično življenje Celja vnese nove relacije, dimenzije in odnose. In to so lokalne volitve (strankarske in predvsem županske).
8. Se vam zdi, da se je po volitvah leta 1998 spremenilo delo Mestnega sveta in njegovo sodelovanje z županom, glede na to, da je prevzel vodstvo gospod Bojan Šrot (v korist desnih strank)?
Odnos in sodelovanje mestnega sveta do župana in predvsem obratno, v zadnjih treh mandatih nista bistveno povezana s »politično barvo« posameznih strank in svetnikov.
9. Ali strankarska pripadnost župana vpliva na oblikovanje koalicij oziroma sodelovanj?
V tem mestnem svetu in v času sedanjega župana nimam občutka, da je politična pripadnost vplivala na sodelovanje župana in mestnega sveta.
10. Ali opazate razliko med prakso iskanja kompromisov med strankami v Mestnem svetu v sedanjem in prejšnjih mandatih?
V zadnjih treh mandatih ni bistvenih sprememb na tem področju.
11. Ali podobna ideološka osnova koalicijskih strank pripomore k njeni enotnosti, trdnosti delovanja pred opozicijo?
Na lokalni ravni je ta vpliv bistveno manjši, kot sicer.
12. Ali večja ideološka razlika med strankami v Mestnem svetu onemogoča sprejetje predpisov in delovanje Mestnega sveta?
Ne.

Intervju s Stanetom Rozmanom, svetnikom stranke SD in podžupanom Mestne občine Celje

1. Kam bi umestili vašo politično stranko, na cepitveni črti levica/desnica?

Na levo.

2. Ali se današnja usmeritev vaše stranke razlikuje od usmeritve v prejšnjih mandatih?

Ne.

3. **Podčrtajte**, ali ste v katerem od naštetih mandatov podpisali dogovor z županom, kakšno sodelovanje?

2006 – 2010	da	ne
2002 – 2006	<u>da</u>	ne
1998 – 2002	<u>da</u>	ne
1994 – 1998	da	ne

Če niste nikoli, zakaj? _____.

4. Če bi opisali strankarsko obnašanje/delovanje v Mestnem svetu po posameznih mandatih bi se opredelili kot O (opozicija) ali P (pozicija)? **Podčrtajte!**

2006 – 2010	O	<u>P</u>	nič od naštetega
2002 – 2006	O	<u>P</u>	nič od naštetega
1998 – 2002	O	<u>P</u>	nič od naštetega
1994 – 1998	O	P	<u>nič od naštetega</u>

5. Kakšen je odnos politične stranke, katere svetnik ste, do obstoječega stanja na lokalni politični sceni?

Stranka podpira v Mestnem svetu vse projekte, ki so dobri za mesto.

6. Ali se s sedanjo ureditvijo, vodstvom in delom (SLS), ki ga le-ta opravlja, strinjate?
V marsičem da, v nekaterih zadevah pa ne.
7. Če ne, katera sredstva bi uporabili za spremembo tega stanja?
V dogajanja v drugih političnih strankah se stranka, ki ji pripadam, načeloma ne spušča.
8. Se vam zdi, da se je po volitvah leta 1998 spremenilo delo Mestnega sveta in njegovo sodelovanje z županom, glede na to, da je prevzel vodstvo gospod Bojan Šrot (v korist desnih strank)?
Zagotovo. Saj ima župan drugačen slog vodenja od svojega predhodnika.
9. Ali strankarska pripadnost župana vpliva na oblikovanje koalicij oziroma sodelovanj?
Težko bi ocenil ta vpliv. Mislim pa da ni prevladujoča.
10. Ali opazate razliko med prakso iskanja kompromisov med strankami v Mestnem svetu v sedanjem in prejšnjih mandatih?
Niti ne.
11. Ali podobna ideološka osnova koalicijskih strank pripomore k njeni enotnosti, trdnosti delovanja pred opozicijo?
Ni nujno.
12. Ali večja ideološka razlika med strankami v Mestnem svetu onemogoča sprejetje predpisov in delovanje Mestnega sveta?
Zaenkrat to še ni prevladujoča praksa.